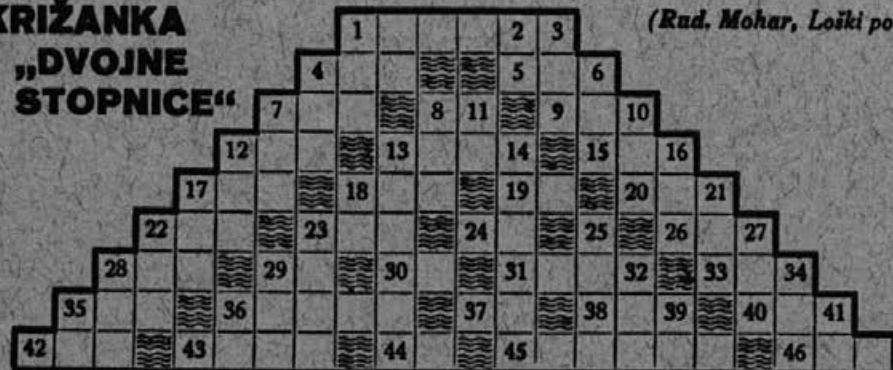

1935-1936

LETO VII.

Vodoravno: 1. vzklik k Najvišjemu, 4. horba, 5. se rabi v kuhinji, 7. služi za rezanje, 8. predlog, 9. posoda, 12. je v navadi pri otrocih in ženah, 13. tekočina, 15. morska žival, 17. glagolaska oblika od glagola peti, 18. mesto na Notranjskem, 19. predlog, 20. del dneva, 22. del kmečke hrane, 23. stara mera, 24. inicijalki znanega Sokola, 26. del kroga, 28. nasprotno od obut, 29. veznik (prislov), 30. nikalnica, 31. moško ime, 33. del ograje, 35. zdravilo, 36. del telesa (množ.), 37. inicijalki znanega slovenskega pesnika in jezikoslovca, 38. ugaja pericam, 40. več skupaj povezanega, 42. vsakemu priljubljen, 43. sredstvo za čez vodo, 44. veznik, 45. pripadnik vzhodne narodnosti, 46. mašnik.

Navpično: 1. človek, 2. okoli česa se kaj vrti, 3. ptica, 4. pri strani, 6. žival, 7. afriški ptič, 8. beneški poglavar, 10. naslov plemiča, 11. predlog, 12. avetopisemska oseba, 13. + slov. pesnik, 14. žensko ime, 16. žuželka, 17. potna listina, 18. prislov, 21. odrezano deblo, 22. povzroči bol, 23. prepovedan čas, 25. moč, 27. se rabi za nošenje, 28. glagolaska oblika od glagola biti, 29. ptič, 32. del obleke, 34. vzklik, 35. zaimek (kraj. oblika), 36. prislov (veznik), 39. v tekl, 41. predlog.

(Po stopnicah po sredi, poševno navzdol enaki samoglasniki!)

REŠITEV KRIŽANKA „ŠMARNA GORA“ IZ 6. ŠTEV.

Vodoravno: 2. popis, 6. kolo, 7. pet, 10. voz, 11. mu, 13. beži, 14. km, 16. on, 18. kosa, 20. kis, 21. kostanj, 23. pes, 24. ia, 25. ar, 27. sol, 28. ključ, 31. ob, 33. glas, 35. češnja, 37. od, 39. ino, 40. Triglav, 41. vi, 42. Pek, 43. ni, 44. Peko, 47. as, 48. Solnograd, 53. ni, 54. peta, 55. rudar, 59. galica, 60. vek, 62. Prešeren, 64. pri, 66. ics, 68. kam, 69. rep, 73. sel, 75. vek, 76. vila, 77. ar, 79. mast, 81. telega, 84. jesen, 86. as, 87. dlan, 89. tabla, 91. ono, 93. sila, 94. pet, 95. vesel, 97. Eva, 99. nosek, 101. planiti, 102. ki, 103. grmada, 104. Šmarna gora, 106. rasa, 107. lok, 109. rana, 110. ikra, 111. ali, 112. zanič, 113. kamen.

Navpično: 1. Nil, 3. oko, 4. pozoj, 5. som, 8. ebonit, 9. telo, 10. vik, 12. uk, 15. mornar, 16. ost, 17. sijaj, 18. kosa, 19. os, 20. Knin, 21. kes, 22. ha, 23. pav, 26. rop, 27. sinek, 29. lok, 30. um, 32. bi, 33. glad, 34. las, 35. čil, 36. Avala, 38. denar, 41. vol, 45. ej, 46. Ruše, 49. nekateri, 50. gg., 51. rak, 52. dim, 54. petelin, 55. revne, 56. dekle, 57. reva, 58. sr., 61. sejem, 63. nisem, 64. padar, 65. Ivana, 67. sraka, 70. Emona, 71. pa, 72. les, 74. letam, 78. kolač, 80. Sotla, 82. Lika, 83. ga, 85. Eva, 88. noga, 90. lesa, 92. nas, 94. pri, 96. sok, 98. vas, 100. sol, 101. pri, 105. na, 107. le, 108. on.

Nagrado za rešitev je prejel: Anton Erker, Preska pri Medvodah.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosel. učiteljsko združenje« — sekcijska za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Štrukelj.

Sredi petja in čivkanja so utihnile ptičke. Siničke so obstale na vejah in iztegnile vratove, čički so se skrili med goslo zelenje, črnoglavček se ni več premaknil — vsi so začudeno gledali z drobnimi očki navzdol. Še žolna je sredi nabijanja prenehala in obrnila glavo.

Kaj se plazi tam v grmovje? Kakšna je to črna žival tam spodaj?

Pa to ni črna žival! Pastir, tisti stekljivi Matevž je, ki krade kosu gnezdo izmed korenin sredi grmovja! Troje drobnih jajčk je v gnezdu. Sama so, kdo ve, kod išče kosovka hrane ta hip? Varno odtrga Matevž gnezdo in ga odnese.

Nepremično strme ptičke z vej in ne morejo razumeti: Čemu bodo Matevžu drobna jajčka? Saj ni kača, da bi se z njimi hranil!

Ali Matevž ne razume ptičk. Vesel je gnezda in jajčk. Postavil se bo z njimi pred tovariši! Hitro stlači gnezdo v nedra in gre iskat drobnico, da jo žene domov.

Ptički na drevju presunljivo začivkajo.

Na večer prižene Matevž drobnico domov. V nedrih se mu greje gnezdece.

Pred sosedovo hišo stoji gruča ljudi. Moški se tiho pomenkujejo, ženske pa se sklanjajo k sosedovi vdovi in tolažijo. Ali ta jih topo gleda in ne razume. Z dvignjenim prstom venomer opozarja: »Pst, tiho, tiho, Marjetica spi!«

Med ženskami je tudi Matevževa mati.

»Kaj pa je?« poizveduje Matevž.

In zve:

Sosedova triletna Marjetica je bila dopoldne odšla proti Savi. Pa je ni bilo več nazaj. Mati jo je ves dan iskala, jokaje klicala. Ves dan je begala okrog, vila roke, vpila, molila, nazadnje pa je utihnila in sedla na prag. Pravijo, da se ji je omračil um.

»Kaj bi človeka ne strlo,« je dejala Matevževa mati, »če pa še krava muka, kakor da je brez uma, in strada, ko ji odvzamejo teleta!«

Matevž se zamisli. Zdi se mu, da ga gnezdece peče v nedrih.

»Mati, spravite drobnico v hlev!« še zavpije in že zdirja proti gozdu.

Gozd je skoro že mračen. Ptičke so že skrile glavice pod perutničke in dremljejo. Le kos in kosovka ne najdeta miru. Neprestano obletavata grmovje, kjer je stalo gnezdece. Čivkajoč vprašujeta in ne razumeta, kako je mogoče, da ni več gnezda z drobnimi jajčki. Posebno kosovka je čudno

nemirna. Prestrašeno skače z veje na vejo, se v polmraku zaletava z glavo ob debela dreves, pada na tla, teka po tleh kakor brez uma okrog, privzdiguje s kljunom mokro listje s tal in išče in čivkajoč joka, joka...

Ko pridirja Matevž z gnezdecem v roki, odrčita kos in kosovka. Ne daleč. Na prvi veji se ustavita. Glavo iztegujeta močno naprej in strmita v Matevža. Drobno perje na prsih jima odskakuje, tako močno jima utripata drobna srčka.

Ko pa položi Matevž gnezdo na stari prostor, pozabi kosovka na nevarnost. Divje se zaleli Matevžu v lase in zamahne s kljunom.

Matevža zaboli, ali brani se ne.

»Le daj, le daj!« pravi, potem pa zbeži.

Kosovka veselo začivka in leže na drobna jajčka, da jih pogreje. Vsa trudna se razšopiri in kakor v polsnu posluša svojega kosa, ki mu pesem kar tako vre iz prepolnega srčka.

J. Ribičič

Ruža Lucija Pefellnova:

Borovnice

Moj mali iz vasi za grajskim gozdom,
nikoli ne pozabim borovnic,
ki si mi jih natrgal v svoj klobuk
in bosonog, zasopljen ves prihitel,
da osme ure ne bi zamudil.

Še veš? — V razredu so bili že ustali
sodrug, da molitev zgovore,
a ko si vstopil, so se zasmeli,
zato, ker hitel si in ker nabrali
so oni jih že včeraj v cajnice.

Obstal si nem in nasmehljaj iskreni,
ki ti ga dala je svobodna šuma,
v razredu v spako je okamenel.
Še čula sva oba podsmeh besede:
»Kdo bo iz tvojega klobuka jel?«

Tedaj zazrla sem ti v dnu oči
nevero do vsega, gorel si v jezi,
in da te dvignem, dvignila sem dar:
»Nekoč iz kmetskega klobuka, fantje,
so pili naši gosposvetski knezi!«

TO NE SELIŠKAR

ILUSTR. A. SIJAK

NOVI „SINJI GALEB“

Zdaj se je pričelo za bratovščino povsem novo življenje.

Ante se je v svojem srcu odločil. Bil je trdno prepričan, da mora prelomiti to pustolovsko, zločinsko življenje in je bil zdaj, ko je sklenil popraviti nad temi fanti krivico, ki jo je storil nad Ivovim očetom, kakor prerojen. Kakor da je šele sedaj pričel živeti pravo, edino pošteno človeško življenje. Toda preden ga bo zajela pokora, preden se bo predal pravici, bo še fante izvežbal za dobre pomorščake. In se je z veliko ljubeznijo lotil tega posla.

Ho, dela pa je bilo čez glavo. Koliko vrvi, jader, vitlov, lestvic, dverci! Človeka bi kar zmešalo vse tole, toda fantje so znali že spretno razobesiti vsa jadra, urno so plezali po vrveh in se gibali na prečnikih, učili so se spoznavati vsako morsko sapico, v trenutku so naravnali košna jadra, če je bilo treba, in kadar je bil ta veliki »Sinji galeb« do vrha oblečen v belo jadrovino, je bil v resnici lepa ladja in fantje so se je oklenili s ponosom in ljubeznijo. Znali so že pračati veter, obračati v sapo, kadar pa je bila tišina in so pognali motor, jih je učil čitati morske karte, razlagal jim je sestav motorja, za katerega se je najbolj ogreval Mihael.

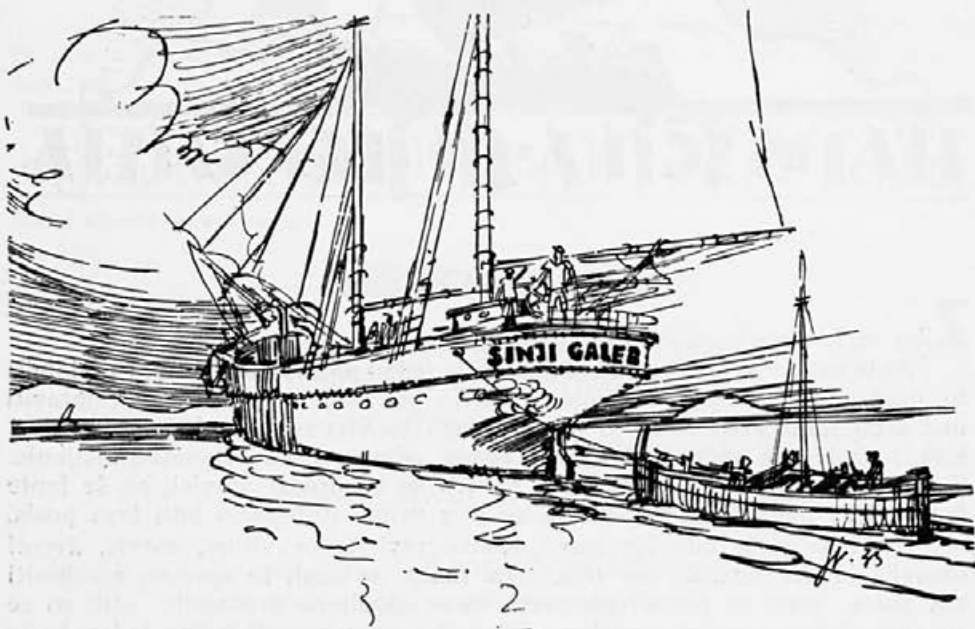
Krmilno kolo je bilo veliko in se je lahko obračalo in četudi so si fantje želeli domov, vendar so krenili na plano morje. Tu jih je seznanjal s kompasno rožo in sekstantom in ko so tako obračali vedno proti jugovzhodu, jih je vedno bolj obdajalo neskončno morje. Veter se je krepil, razobesili so vsa jadra in tu jih je prvič zajela ona mogočna slika morja, ki se nikjer ne konča in ki ti daje pojem neskončnosti, da postaneš majhen in skromen.

Ivo je bil neumoren. Neprestano je vpraševal, vse bi rad vedel in nikdar se ni utrudil. Mihael je bil najbolj zadovoljen, kadar se je vlegala čez morje tišina in je moral pognati motor. Njegovo bobnenje je bilo zanj najlepša pesem, snažil ga je, da se je svetil kakor nov in kar spal bi pri njem. Jure pa se je najraje vrtel pri pečici, spreten kuhar je postal. Franjo in Pero sta bila skrbna gospodarja, umivala sta ladjo, za vsako dverce sta vedela, bila sta najbolj spretna na vrveh, a Peter se je najraje držal krmilnega kolesa.

»Dve črti na desno!« je ukazoval Ante — in že je izvršil povelje kakor bi trenil.

»Storjeno!« je odgovarjal resno in možato kakor pravi krmilar.

Ante je obračal ladjin kljun proti jugovzhodu, na skrajni konec jugoslovanske obali, kjer je imel v Ulcinjski luki sorodstvo in dobre zveze s tamošnjimi pomorščaki. Nihče ni vedel zanj, kakšno življenje je do zdaj živel, saj se je držal le zgornje obale in je plul vedno pod napačnim imenom. Name-noma je križaril zdaj po planem morju prav do italijanske obali, ko pa je dosegel »Sinji galeb« ostrogo pirenejskega polotoka, je zaobrnil in prečkal morje proti Ulcinju. V Brindisiju se je ustavil le toliko, da je razprodal

tihotapsko blago, dolgo vožnjo pa je uporabil za vežbanje fantov, saj so ga tako priklenili nase, da je zdaj živo pozabljal vse prejšnje življenje. Imel je še vse polno drugih načrtov. Ti dečki so predvsem ribiči. Mladi rod ribičev, ki jim je ta posel v krvi, tako rekoč podedovan in ki ga ne bodo nikdar zamenjali s čim drugim. Zdolaj v Ulcinju bo z denarjem, ki ga bo dobil za prodano blago, preuredil »Meteorja« v pravcato ribiško ladjo. Nabavili si bodo globinsko mrežo, nekaj sto metrov jeklenih žic in železne vitle, ki bodo priklopljeni na motor, podpalubje bo predelal v shrambo za ribe s primerno ledenico in če še prodajo »Sinjega galeba«, ki ga vlečejo za seboj in porabijo še oni skupiček za ureditev novega »Galeba«, bo to čisto imenitna ladja in fantje bodo z njo lahko lovili po vsem Jadranu in vsa njihova vas bo lahko udeležena pri tem delu, ki bo za tisoč odstotkov bolj uspešen, ko ribarjenje ob obali z onimi majhnimi mrežami.

Srečno so pristali v Ulcinju. Ivo se je nerad ločil od svoje barkače, ki jo je dobil od očeta, pa se je le odločil, ker je prodaja »Galeba« mnogo pripomogla k uresničenju njegovih sanj.

Ante je bil tu v Ulcinju doma. Toda bil je toliko časa od doma in tako spremenjen, da ga nihče ni spoznal. Njegova mlada posadka pa je vzbujala mnogo pozornosti, toda takoj so se lotili dela. Na ladji je bilo zdaj od jutra do večera silno živahno. Tesarji so preurejali podpalubje, zgoraj na krovu so predelavali krmeni del, kamor so pritrdili v hrastove opornike dva močna železna vitla, ju priklopili na motor, nanje so navili močne jeklene vrvi, vsako dolgo čez dvesto metrov, nabavili so si veliko vrečasto mrežo in tako je s temi pripravami minil čas, kot bi ga presanjal.

V začetku oktobra so se podali na prvo poizkusno vožnjo z novo mrežo.

To je bil dogodek!

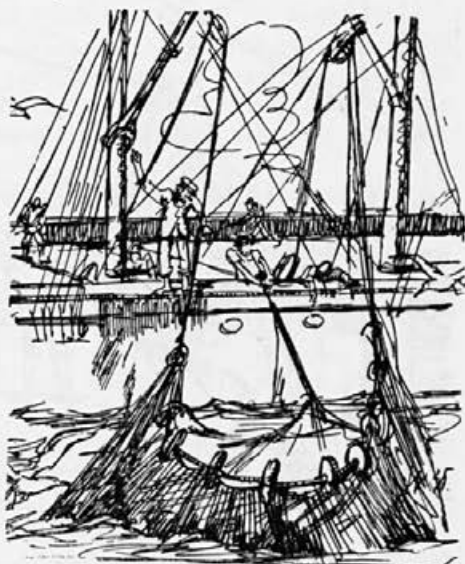
Mihael je upravljal motor, Ivo je nadziral vitle, da sta se obe vrvi, na katerih koncih je bila pričvrščena mreža, obtežena s hrastovimi plohi, lepo razvijala, a ostali so imeli polne roke dela z raznimi pripravami.

Počasi, kakor bel labod, je drsela ladja po sinji gladini morja. Mrežo so spustili v vodo in hrastovi plohi so jo vedno bolj potiskali na dno. Vsi so napeto gledali v obe jeklene vrvi, ki sta izginjali v globino.

Kaj le bo? —

Ante pa jim je razlagal, kako se mora vrv počasi vleči za ladjo po morskem dnu in kako se love vanjo ribe in druge živali. Po morskih kartah jim je razlagal vse važnejše toke, ki se jih ribe izogibajo, posebno nekaterih v ozkih kanalih, kazal jim je razne plitvine sredi morja, kjer se posebno drži takšna in takšna riba, prelive, ki so bogati na rakih in tako so v teh kratkih mesecih ti fantje že mnogokaj vedeli, kar se njihovim starim še sanjalo ni nikoli.

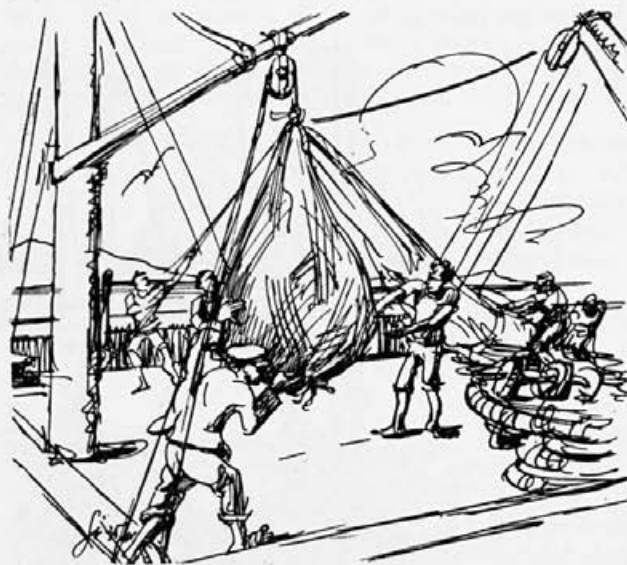
Ko se je približal oni trenutek, da dvignejo mrežo, so vsi sloneli čez ograjo zadnjega dela palube in strmeli v vodo. Mihael je pognal motor, da se je pričela navijati vrv na vitle. Mnogo posla je bilo takrat. Pripravili so zabojčke za posamezne vrste rib, saj se ulovi na ta način tudi do dvesto kilogramov rib naenkrat. Vrv se je navijala okoli ropotajočih vitlov, ki so jih sproti mazali z oljnato mastjo in zdaj... Je že tu! Evo obtežilne deske. Še nekaj metrov vrvi. Motor ropoče in sopiha. Že se vidi prvi konec mreže. Težka je. Polna je! Že je nad vodo. Motor ropoče še močneje, kajti zdaj, ko je mreža izven vode, je mnogo težja! Polagoma, polagoma se dviga mreža. Toda nobene ribe ni videti. O pač, tu pa tam miglja v zanjkah kakšna mala srebrnica. Mar je to vse? — Vsa mreža je prepletena z morskim šavjem in umazana od nesnage z morskega dna. Motor jo previdno vleče na jarbolni škripec, voda zaliva palubje. Vse roke imajo mnogo posla. To je težko delo! Naporno. Deske so spolzke. Posebno pozimi, kadar brije ostra burja, trpe ribiči od silnega mraza. Vsi so mokri. Velika jata galebov obletava ladjo. Črni delfini se poganjajo iznad valov. Slutijo poceni gostijo. In ko obvisi mreža nad deskami, pristopi Ante in jo odveže na spodnjem koncu. Zdaj se vsuje vse, kar je bilo v mreži, na deske. Ribe bijejo z repi, čudovite so: majhne, velike, široke, glavate, debele, tanke ko listi, sive, sinje, rdeče.

Požrešne z ogromnimi gobci, nekaj jezovitih morskih mačk je tu, pa neokretnih morskih pajkov, prelepe školjke, sipe, gobe, čudovite zvezde in ježki in nemarne sluzaste živali s temnega dna. Vse to giblje, raca in bije po deskah.

A tu je zopet Ante, ki uči:

»To ribo v oni zabojček, to v tega, pajke posebej, sipo semkaj...«

A kar je ostalo še živega, a neuporabnega, kar čez krov. Tedaj pa se zaleti vsa jata galebov na morje in kričeč se pretepajo za najboljši grizljaj.

Mreža se je dobro obnesla.

Da, to so bile uresničene očetove sanje. To je bil ribolov, o katerem so sanjali očetje teh fantov! In fantje so vzljubili Anteja, saj jim je bil več ko oče, bil jim je prav za prav vse: oče in varuh, učitelj in dobrotnik. Kadar so zvečer, po trudapolnem delu sedeli

zgoraj na palubi, jim je razlagal vse one zanimive stvari, ki jih mora vedeti vsak pomorščak. Prav tako jih je poučeval o življenju morskih živali, o posebnih navadah te ali one ribe, razlagal jim je najvažnejše o morskih tokih in strujah, pojasnjeval vzroke ciklonov, vse predpise o morski plovbi — o, bil je pravcati učenjak in fantje so mu bili pridni in navdušeni učenci.

USODNO SREČANJE

Pripravljati so se pričeli za povratek. Vsi so zahrepeneli po svojcih, ob vsaki priliki so se jih spominjali. Saj so ves čas, o, kolikokrat so zahrepeneli po domu, marsikdo si je na skrivaj obrisal solzo in poihtel, toda to skupno življenje, vse te nenavadne in drzne prigode so jih vezale v tako silno skupnost, da so znali z lahkoto utešiti v sebi veliko domotožje. Poleg vsega pa jih je bodrila misel in zavest, da ne pohajkujejo le iz nekakšne fantovske objestnosti, temveč da trdo in s pridom delajo, se uče in da postajajo delovni ljudje, ki bodo v veselje in ponos vsej srenji.

Nič manj ni bil navdušen Ante. Četudi se je zavedal, kaj ga čaka, je vendarle s takšnim veseljem šel med te dečke, da je pozabljal na vse hudo. Vendar pa je postajal zdaj vedno bolj zamišljen. Kmalu bo moral zapustiti svoje mlade prijatelje. Kajti življenje je kruto. Ne pozna nobenega usmiljenja. Vsako dejanje terja svoje plačilo. Toda vdal se je. Mirno se je vdal v svojo usodo in gledal je v svoj konec junaško.

Nekaj dni pred božičem so dvignili sidro. »Meteorja« ni bilo več spoznati. Njegova nova, lepa sinja barva se je bleščala v zimskem soncu, ponosno je

na krmi plapolala jugoslovanska zastava, na vrhu prvega jarbola je vihralo sinje znamenje bratovščine, spredaj na premcu pa se je v rdeči barvi lesketalo ime: »Sinji galeb«.

Ante stoji na sprednji palubi. Poleg njega je Ivo. Na pomolu stoje delavci, ki so predelavali ladjo in vihte čepice. Ante pa je otožen. Gleda preko pristana na hiše svojega rojstnega kraja in težko mu je. Nikdar več jih ne bo gledal. Zanj je življenje končano.

Ivo ga skuša tolažiti. Vzljubil ga je silno. Ante je občudoval tega dečka. Še bolj njegovo zvesto voljo — uresničiti očetovo zamisel za skupnost.

Ko so vozili iz pristana, so se vozili mimo srednje velike jadrnice, ki je bila rjavo popleskana. Imela je en sam jarbol, jadra so pravkar povezovali in Ivo je opazil, kako je Ante prebledel in se zdrznil, ko je gledal tujo jadračo. Okrenil se je od tuje ladje proč, potegnil Iva za seboj in mu zašepetal:

»Poglej si to jadračo! Ta nam je pomagala pri tihotapskem poslu. Prav tisti teden, ko smo z »Meteorjem« križarili ob onem otoku, smo jo pričakovali!«

Ivo je vzel daljnogled in opazoval jadračo. Bila je običajna enojarbolnica, nič posebnega ni bilo videti. Spredaj je imela z belimi črkami naslikano ime: »Sant Lorenzo«.

»Da,« mu je pravil Ante, »jadrača je last Lorenca. Na nji pa poveljuje njegov brat.«

Zdajci zapazi Ivo na krmi nekega moža, ki je planil k ograji ter živo in krčevito maha z rokami. Toda »Galeb« urno reže valove. Bolj in bolj se oddaljuje od tuje jadrače. Ko pa dvigne Ante daljnogled, še bolj prebledi in pravi zamolklo.

»Moj Bog, to je Lorenzo in ona dva! Skoči k Mihaelu in mu zakliči, naj požene motor z vso brzino. To so nevarni ptiči!«

Že je motor s podvojeno močjo zahrumel, da se je premec kar dvignil in penasta raza zadaj za krmo se je sproti zapirala v eno samo penečo se vrv. Tedaj pa zagrmí z onega krova strel. Ivo še vidi, kako je v drugo pomeril baš oni golobradež, toda že je Ante zakrilil z rokami, zamajal se je, kakor da bi ga kdo podsekal, oklenil se za hip jarbola in počasi zdrknil na tla. Krvav potoček se je prelil po belih deskah.

Fantje so priskočili. K sreči »Sant Lorenco« ni imel motorja in četudi so obrnili kljun za »Galebom«, kakor da bi ga mislili zasledovati, jim je »Galeb« uhajal z vso brzino. Ivo je vsekakor naročil Mihaelu vso opreznost in ne odnehati z brzino, dokler jim tuja jadrača ne izgine iz vidika.

Potem pa je pohitel k Anteju. Sklonil se je k nezavestnemu, tovariši so mu slekli jopič in srajco. Strel ga je zadel v hrbet, krogla je obtičala v prsih. Ranjenec je bledel bolj in bolj, obraz je postajal izmučeno posinel, zdaj se mu je nabralo na ustnicah nekaj kapljic krvi in zahropel je v smrtnem boju. Še enkrat jih je pogledal. Vsakega posebej in v tem žalostnem očesu je bilo toliko težkega slovesa!

Hoteli so ga odnesti na posteljo v kabino, pa je trudno zamahnil z roko. Z veliko muko je odpiral ustnice, potem se je s poslednjimi močmi nekako dvignil na komolec in dahnil fantom, ki so vsi zaprepaščeni stali okoli njega.

»Fantje, veselo naprej! Umiram... Vaša misel bo zmagala!« Padel je vznemirjen, zaprl oči in dvignil roko. Ivo je padel na kolena, objel ga in mu dvignil glavo.

»Ante naš!« je kriknil ves v obupu, »zakaj nas zapuščaš?« Ante pa je bledele bolj in bolj. Toda še je zašepetal:

»Ivo, v kabini v moji škrinji... je vse zapisano...« Potem so mu omahnile roke, nagnil je glavo nazaj na deske, kri mu je zalila grlo. Umrli je.

Vsi so padli na kolena in neutešeni jok jih je prevzemal. Saj jim je umrl največji dobrotnik! Takšnega konca pač niso pričakovali. Prenesli so ga v njegovo kabino in ga položili na posteljo.

Povešenih glav so hodili zgoraj na palubi in četudi jih je ves čas prešinjalo živo, neugnano veselje, ker se vračajo domov, so zdaj občutili neizmerno nesrečo in zavest, da so izgubili nenadomestljivega človeka.

Ivo je premišljeval. Boleča rana mu je rastla v srcu, ker jih je zapustil človek, ki je bil sicer zločinec, ki je upropastil njegovega očeta — pa vendar se je pokesal in je bil zdaj dober in velik človek. Saj jim je ustvaril ono, po čemer so najbolj hrepeneli. Napravil jih je za izurjene pomorščake in ribiče. Toda kaj naj napravi z njegovim ubogim truplom?

Kopno je predaleč. V morje? — Seveda, morje bo njegov grob! Morje, ki mu je dalo življenje, morje, na katerem je napravil svoje življenje, morje, ki mu je vrnilo mir in pokoj!

O, kako žalostno je bilo to delo! Vso noč so bdeli. Zavel je mrzel mornik, razpeli so velejadro, ustavili motor in »Galeb« je, malce na stran nagnjen, hitel preko valovite neskončne planote. A ko je drugo jutro vzšlo zimsko sonce v vsej svoji krasoti, so ga prinesli na krov. Spodaj so truplo zašili v velik kos jadrovine in jo obtežili z velikimi kosi železa, ki so ostali od ladjine predelave.

Položili so truplo na široko desko in jo porinili preko zadnjega dela palube, ki je bil brez ograje. Poklekli so okoli njega, tiho pomolili za pokoj njegovi duši ter ga spustili v morje. Zamolklo se je zgrnil za njim velik val in morje ga je pogoltnilo. Preko njega je šla svetla raza ladjinega krmila. Otožno je vokal veter v vrvovju in prapor »Sinjega galeba« je glasno plapolal na jarbolu.

Bližali so se svoji domači obali. Otoki njihovega domačega kraja so se že prikazovali, ko se je nenadoma lepo sončno vreme spremenilo v občuten hlad. Na nebu so se razvili pasovi sivih razpotegnjenih oblakov, kakor da bi kdo z velikim čopičem napravil na nebu temne lise, in ko se je bližala noč, so oplazili »Galeba« prvi sunki burje. Povezali so jadra in pognali motor. Morje je bilo še gladko, le zdaj pa zdaj se je zakadilo po gladini, kakor da bi veter razpihal fin bel prah. Valovje pa je z nočjo pričelo rasti in »Galeb« se je močno trkljal po nemirnem morju. Kakor izgubljena duša, ki ne more najti pokoja.

Vsi so ostali budni. Iva ni skrbelo vreme. Motor je močan, njegovih 80 PH bodo že premagali te valove, sicer pa bodo kmalu na cilju. Baš si je prižgal luč v kabini, ko je prišel Mihael in mu z zaskrbljenim obrazom povedal: »Olja primanjkuje...«

Ivo se je zdrznil. Če jim tu na sredi razburkanega morja in v tej burji odpove motor —!

Jadra ne sme razpeti, potrgala bi se in v nevarnosti bi bili, da jih burja povezne na glavo.

Šel je z njim na krov. Premec je bil ves zalit od pen valov, ki so se zaganjali pred kljunom, motor je trdo in nekako žalostno bobnel v razdivjano noč. Zdaj so bili že utrjeni pomorščaki, takšna vihra jih ne spravi v strah, sicer pa je novi »Sinji galeb« dokaj velika ladja, ki more kljubovati še večjim valovom.

Bližali so se domačemu otoku. Še to noč, in jutri na večer bodo doma! Kako se že pripravljajo na to svidenje! Poslednje dni vožnje niso o ničemer drugem govorili kakor o teh domačih stvareh in na vso moč so postajali nestrpni.

Ivo se je vrnil v kabino in se zagledal v karto. S prstom je obšel vso pot, ki jo je »Galeb« že imel za seboj, s svinčnikom in ravnilom si je približno zaznamoval trenutno lego ladje in je opazil od te točke majhen otok, do katerega bi vozili dobre tri ure. To bi bilo najbližje zatočišče. Pogledal je v pomorski seznam vseh krajev in otokov in je bilo tamkaj pojasnjeno, da se imenuje otok Vrač in da ni naseljen, le majhen samostan je tam in menihi skrbе za zasilno pristanišče. Na otoku tudi da je dobiti dobro pitno vodo. Takoj se je odločil.

Zlezel je na palubo ter zaobrnil krmilo. Motor je rohnел skozi vihar, mraz je bilo, da se je kar ledena skorja delala na oblitih vrveh, toda »Galeb« je krepko rezal val za valom. Jadra so bila trdno povezana, ničesar se ne more zgoditi, le da bi motor vzdržal do otoka!

Toda motor je utihnil! Nenadoma, kakor bi odrezal. Ivo je planil na krmo, a Mihael je dejal poraženo:

»Nobene pomoči! Olja ni niti kapljice!«

Obsedel je poleg motorja in za trenutek res ni vedel, kaj ukreniti. Ladja je obstala in zdaj je postala pravcata igračka valov. Premetavalo jo je na vse strani in bili so izročeni na milost in nemilost burji, ki je tulila in drvela z neznansko silo prek morja. Močne obočne stene so hreščale, kakor da bi se hotele zdaj zdaj streti, jarboli so kar drhteli in vrvi so ječale, kadar jih je oplazila ledena burja.

Najbolj žalostno pa je bilo, da je orkan potiskal »Galeba« k skalnatemu obrežju, kjer ni mogoče nikjer pristati. Če jih trešči v pečine, se ladja razbije ko oreh. In tik pred domom!

Tedaj je privlekel Ivo iz kabine majhen zabojček in ga odprl.

»Svetilne rakete!« je dejal Mihaelu. »Prižgi!«

Mihael je dvignil raketo preko ograje in ko je za hip burja utihnila, jo je zažgal. Zasikalo je v nebo, puščajoč za seboj milijon zvezdic in visoko zgoraj se je razpočila in zagorela z mogočnim svitom, se spustila nato v velikem loku navzdol in padla v morje.

Ivo se je razgledoval po vodovju, napeto so vsi pričakovali kakšnega znamenja — pa ga ni bilo.

Užgali so še eno raketo.

Nič.

Pa vendar je le-tu zelo prometna plovna črta in prav gotovo je kakšna večja ladja v bližini.

Jure, ki je stal spredaj na premcu, je zagledal čez čas v daljavi neko blisketanje. Opozoril je Iva. Da, v resnici; skozi daljnogled je razločno videl prižiganje in ugašanje mogočne luči.

»Zdi se mi, da je žaromet! Toda tu v bližini ni nobenega svetilnika!«

»Morda kakšna vojna ladja —?« je ugibal Franjo.

»Prižigajte rakete!« je ukazal Ivo.

Rdeče zvezde so švigale v temno noč.

Oni sij postaja močnejši!

Majhna iskrica nade jim je zagorela v srcih in z neumorno naglico so spuščali rakete v zrak.

Čez čas pa so že videli, da je to žaromet neke ladje, ki jim pluje nasproti. Tudi luči na premcu se že vidijo in iskre iz dimnika. Vozi s polno paro.

»Torpedovka je!« je ugotovil Ivo. »Opazili so nas.«

Zdaj, zdaj! Že jih je dosegel svetel stožec žarometa, da so kar oslepljeni in že razločijo črne obrise nizke torpedovke, ki dirja skozi valovje kakor strelica. Čudovito naglo vozi. Kar drsi prek valov. Že vidijo mornarje, ki stojijo na palubi in poveljnika zgoraj na mostiču. In že zaslišijo glas skozi trobilo: »Halo, tu torpedovka »Smeli«. Kaj se je zgodilo?»

Tudi Ivo ima pripravljeno trobilo in kriči: »Motorna jadrača »Sinji galeb«! Olje nam je pošlo!»

Molk. Torpedovka se je že toliko približala, da so natančno razložili cevi topov in mornarje, ki so zvedavo opazovali onemoglo ladjo. Čez čas čuje Ivo glas: »Pozor... Pošljemo pomoč. Pripravite vrv!»

V naglem zaokretu je švignila torpedovka okoli »Galeba«. Preblizu mu nikakor ni mogla, ker je pretila nevarnost, da trčita skupaj. Mihael je pripravil veliko jekleno vrv, in ko se je torpedovka zopet približala levemu boku jadrnice, jo je z velikim zamahom vrgel preko. Toda vrv je padla v vodo. Potegnil je zadnji konec nazaj in počakal, da se je torpedovka zopet vrnila v bližino. Spet mu je padla v vodo. Na ta način pač ne bodo mogli spraviti vrv na krov torpedovke! Toda že čuje glas:

»Pazite... Ustrelimo vam vrv preko palube!»

Torpedovka je pričela počasi voziti. Kakih petdeset metrov od »Galeba« se je zaokrenila s krmo proti barkači. Tedaj se je s krova torpedovke pognal skozi zrak svetel plamen proti »Galebu« in čez trenutek je z velikim ropotom padla vrv na palubo. K sreči so vsi stali na premcu, sicer bi jih oplazila.

S posebnim topičem so izstrelili s torpedovke močan konopec, kakršne rabijo pri reševanju ladij. Fantje so ga naglo pričvrstili za jarbol.

»Pozor... Pošljamo olje!»

Videli so, kako so mornarji pripravili veliko pločevinasto posodo in jo pričvrstili na vrv, privlekli na krno in spustili v morje.

Fantje so pograbili vrv in pričeli vleči. Naporno delo je bilo to. Bati se je bilo, da se posoda ob ladji razbije, ker se je le-ta trkljala kakor obsedena. Z veliko težavo so jo privlekli na krov. K sreči je burja malo ponehala. Hvala Bogu, na varnem je.

Ves čas so s torpedovke obsvetljevali »Galeba« z žarometom. Ko so videli, da se je vse srečno končalo, je zavpil poveljnik skozi trobilo:

»Vse v redu —? Srečno pot!»

In torpedovka je izginila v noč kakor dobri duh, ki jim je prinesel pomoč.

Mihaelu je obraz kar žarel. Spravili so posodo k motorju in čez nekaj minut je motor spet rohnul in »Galeb« se je krepko boril z valovi. Vsi so bili utrujeni, mokri in premrazeni do kosti. Ivo je poslal vse, razen Mihaela, počivat v kabino in je sam prevzel krmilo. Nič več ga ni skrbelo. Šmelo je jadral skozi temo in burjo in četudi je ladja poskakovala kakor ponorela, je vedel, da jo bo srečno privedel v pristan.

Proti jutru je opazil obrise Vračjega otoka. Zagledal je tudi luč v zasilnem pristanu in v dobri uri je »Galeb« že počival v varnem zatišju samostanskega pristani. In je sklenil tu počivati ves dan, da se posadka do dobrega spočije. Oba z Mihaelom sta šla zadovoljna pod krov, se zavila v toplo odejo in sladko sta zaspala.

(Konec prihodnjič.)

VRAGA JE UKANIL...

(Belokranjska pripovedka.)

Bil je pastir, ki je vedno preklinjal. Nekoč je stopil predenj sam vrag in zakričal: »Hu, zdaj pojdeš z menoj, zrel si za peklo!«

Pastir pa je bil zvit. Prosil je vraga, naj ga pusti na tem svetu.

»Dobro!« je dejal vrag. »Pustim te, če boš vrgel kamen tako visoko, da bo moker padel na zemljo.«

»Prav!« je odgovoril pastir. Pobral je kamen ter ga ponudil vragu, sam pa je segel v žep po presno jajce, ki mu ga je bila gospodinja dala s seboj.

Prvi je zalučal vrag. Kar zažvižgalo je, ko je kamen švistnil v višino. Po treh urah je kamen padel na zemljo. V višini se je okopal v oblakih in res je moker padel pred njiju.

Potlej je zalučal pastir. Jajce je kmalu padlo na zemljo ter se razbilo. Sama mokrota ga je bila.

Vragu se je zeleno zablistalo v očeh od same zavisti, ko je dejal: »Bolje si zalučal kakor jaz.«

Pastirju je to gôdilo in je dejal: »Dobro, zdaj bom pa jaz predlagal igro.«

»Pa daj,« je zagodrnjal vrag.

»Na kamen,« je rekel pastir ter ponudil vragu kos odkrušene skale. »Če ga boš stisnil, da se bo voda pocedila iz njega, bom šel s teboj v peklo, če ne — pojdeš sam.«

»Dobro,« je dejal vrag in stisnil kamen, da se je na mah zdrobil v prah.

»Tega ti ne znaš!« se mu je zasmel pastir in segel v torbo po košček sira, ki mu ga je bil dal gospodar s seboj. Stisnil je sir, da je kar voda curela med prsti.

Vragu se je zeleno zablistalo v očeh od same zavisti. Zarjul je in samcat odpeketal v peklo.

V Beli Krajini pa pripovedujejo, da je pastirja srečanje z vragom izmordilo. Od tistih dob baže ni več preklinjal.

Fran Roš:

Maj

*Kobilica skače visoko šest pedi,
metulj od cveta do cveta plava.
Prepeva murn vse ure: čri - čri - čri
in v mehkem vetru se ziblje trava.*

*Pa mislim, da je zdaj že vendar pomlad.
Kdo ne bi hotel kožuha še sleči?
Kobilici, murnu in metulju brat
je treba biti v soncu in sreči.*

*Če pa bi koga hotelo zebsti zdaj,
bolan je na duši in telesu.
In če ga ne more ogreti cvetni maj,
naj gleda, da ne zmrzne o kresu!*

PRAVLJICA O MALEM TRINAJSTIČU, O DROBNI SOLZI Z MATERINEGA GROBA IN O VELIKEM KRALJU

Bila je mati, imela je trinajst otrok in tistemu, ki je bil najmlajši, je bilo Trinajstič ime. Živeli so v bajti pod Bukovo goro, plaz je vlekel niz brega, špranje so zevale v zidu, a naj je veter še tako pihal skozi — gladi, ki je od zore do mraka čepel na mizi, na peči, v omari, ni mogel pregnati. Sedem dni je bilo, da ni grižljaja imela v ustih, sedem dni je bilo, da je zjutraj, opoldne in zvečer dajala otrokom samo še po kapljo krvi od svojega srca. Potem pa ni mogla več in je legla, da bi umrla. Bridka, da nikoli tega, ji je bila ločitev od sveta, ki njenim trinajsterim ni našel kruha in zavetja, a najtežja ji je bila misel na Trinajstiča, ki je bil še tako majhen in slab.

»Počakajte pogreba,« je rekla mati, ko so se otroci zbrali ob njenem ležišču, »potem pa si sezite v roko in pojdite na vse strani sveta. Morda bo toliko srca v ljudeh, da vam bodo dali vsaj kamen za vzglavje in prgišče vode iz potoka ob cesti. Ti pa, Trinajstič moj, počakaj v bajti še leto in dan, zakaj, glej, jaz bi groba ne mogla prenesti, če bi čutila, da si šel tako majhen daleč stran. A ko me bodo zagrebli, pojdi na loko, poišči vrbovo mladiko, natanko opolnoči pa pridi k meni na grob, da mi jo k vzglavju zasadiš za znamenje in za spomin. Počakaj leto in dan, da se vrba razrase v drevo, potem pa pridi spet opolnoči, poišči v vrhu najmlajši list, ki se bo odprl tiste noči, in na njem boš našel majhno, drobno srebrno kapljico. To je solza, takšno solzo potoči zemlja nad grobom matere, ki je rodila trinajst otrok in je umrla od gladi. Ta solza je vse, kar boš imel po meni, a vedi, v tej solzi je skrita čudovita moč. Naj bi se komurkoli dotaknila usten, na mah bi bilo njegovo

srce najlepše in najmečje, kar jih bije pod soncem. Človeka bi prevzela silna, neznanska volja, da bi šel in iskal, dokler do dna ne spozna vse resnice sveta, in bi delal samo še, kar je dobro in prav. Pridi takrat na grob, rahlo odkrhnj list, zgani ga, da se ti kaplja ne utrne na tla, zavij ga v ruto in pojdi po svetu, da najdeš nekoga, ki mu jo bo vredno dati. Kadar bo potočeno toliko takšnih solza, da bo jezero pod goro čez bregove stopilo od njih, takrat bo prišlo do dobrega na zemlji.«

Mati je zaprla oči, ob mrtvaški postelji je zajokalo trinajst sirot. Ko so jo zagreblj, je Trinajstič na loki poiskal vrbovo mladiko in jo opolnoči zasadil na grob. Potem so si otroci segli v roko, dvanajst se jih je odpravilo na dvanajstero strani sveta, Trinajstič pa je žalosten obsedel na pragu in premišljal, kako naj prebije to leto in dan in kam bi s solzo, ki jo bo zemlja potočila iz groba. Ali bi jo dal županovi Katrici, ki mu je na tihem dala belega kruha, kadarkoli je prišel na vas? Ali bi jo rajši dal gozdarju, ki ga je zadnjič dobil v grajski hosti, ko je pobiral suhljad, pa ga je tako neusmiljeno dejal čez koleno in mu jih naštel s svojo veliko, težko roko, da mu jih nikoli ne pozabi? Sedel je na pragu, premišljal je vse dni in noči in tako je počasi domislil, da ponese solzo samemu velikemu kralju.

Ko je prišel čas, je Trinajstič vstal in šel na grob. Počakal je, da je ura v stolpu udarila dvanajst, in takrat je na listu v vršiču vrbe zasijala čisto majhna, drobceni, srebrni kresnički podobna kapljica. Segel je, rahlo odkrhnj list, ga zgani in v ruto zavil, potem pa se je tiho poslovil od matere v grobu in se odpravil po svetu. Šel je skozi sedem dolin in čez sedem gora, a ko se je sedmo jutro razlilo čez nebo, je zrastle pred njim veliko mesto in sredi njega kraljevi grad. Bil je iz samega marmorja od vrha do tal, žlebovi ob strehi so mu bili iz čistega srebra, a zlata vetrnica, ki se je vrtela vrh najvišjega stolpa,

se je v soncu vsa bliščala od biserov in draguljev. Trinajstič je šel trikrat okoli gradu, a trikrat mu je manjkalo poguma, da bi stopil čez prag, kjer sta dva krepka, brkata vojščaka z veliko črno kučmo, poveznjeno na oči, in s sulico na rami stražila pred njim. Ko je šel tretjič okrog, pa je našel zadaj majhna vratca, da je kraljeva služinčad lahko prihajala na dvorišče in v hlev. Tiho je potrkal, plaho je odrinil vrata in vstopil in bil je v kraljevi kuhinji, ki jo v nji devet belo oblečenih kuharjev pripravljalo kraljevski obed. Na veliki peči je cvrčalo od vsega dobrega. Mlečna kaša je bila pravkar zavrela, eden izmed kuharjev je odpiral pečico, da pogleda za pehtranovimi štruklji, a bilo je še toliko vsega, da se je Trinajstiču kar meglilo pred očmi. Lačen je bil, pa je kar tako povprašal, ali je morda ostalo kaj od kosila.

»Kako bo ostalo?« so odvrnili kuharji, »saj kralj sam še jedel ni.«

In čeprav so bili vsi skupaj sami debelušni, okrogli ljudje, jim je bilo vendar videti, da se jim nekam čemerno povešajo nosovi. Kakor po vseh kraljevih gradovih na svetu, tako so morali tudi tu imeti svojo bolesto.

»Ali pa imate morda«, je prosil Trinajstič, »še za žlico prežganke od jutraj? Dolgo pot imam za seboj, pa sem še tešč.«

Ko je rekel te besede, so vsem devetim kuharjem iskre zaplesale v očeh.

»Kaj pa govoriš o prežganki?« ga je tisti, ki je bil postavljen za prvega med njimi, trdo prijel. »Ali si prišel, da boš iz nas norce bril?«

Trinajstič pa se je samo začudil in dejal:

»Ne, kako bom norce bril iz vas, ki ste vendar lepi, okrogli kuharji velikega kralja, jaz pa sem samo Trinajstič izpod Bukove gore, trinajsti izmed sirot, ki sta jim mater pobrala beda in glad? Pa kako se ne bi spominjal prežganke, ki jo je znala moja mati kuhati tako, da jo je morda komaj vaš kralj kdaj takšno okusil, če je le imela za ščepec moke pri hiši in kapljo masti? In čeprav sem bil njen najmlajši, vam lahko povem, da jo je tudi mene kuhati naučila, zakaj tisočkrat je rekla: Prežganka je juha delavcev, vojakov, arestantov in sirot — nihče ne ve, kaj ga še lahko doleti pod nebom, in zato ne more biti nikomur odveč, če jo zna.«

Takrat se je devet kraljevih kuharjev, kakor da so vsi hkratu ponoreli, zavrtelo po kuhinji, staknili so glave v kratek, a buren posvet, potem pa je prvi izmed njih s svečano povzdignjenim glasom dejal:

»Trinajstič, če je res, kar govoriš, ti utegne biti dana milost, da našega kralja rešiš največje žalosti, ki se je kdaj dotaknila njegovega srca. In če to storiš, te — na mojo besedo — čaka plačilo, kakršnega še ni videl svet.«

In potem mu je prvi kuhar po vrsti razložil, kako stoji vsa reč. Tudi kralj je imel mater, pa mu je umrla, tega bo menda že leto in dan, in od takrat se mu ni več razvedril obraz. Pa zakaj? Kraljeva mati je znala kuhati tako dobro prežganko, da ni bilo na gradu obeda brez nje, in še kadar so kralji in kraljice iz sosednjih dežel prihajali v goste, so se pojedine zmeraj začenjale z njo. A ko je stara kraljica umrla, so v zemljo zagrebli tudi skrivnost, kako je pripravljala to svojo čudovito jed, in noben kuhar ni znal skuhati prežganke po nji, da bi je mogel biti kralj vesel. Kakor je bila stara navada pri hiši, so jo resda kuhali še vsak dan, a kadar so skledo postavili pred kralja, je komaj žlico pomočil vanjo in jo nesel do ust, potem pa si je s prtičem obrisal brke in brado in z obema rokama posodo žalosten odrinil stran. Tako je bil žalosten, da mu niti državnih zadev skorajda ni bilo več mar.

Beseda je dala besedo, potem sta udarila v roko prvi kraljevi kuhar in mali Trinajstič, in domenjeno je bilo, da bo Trinajstič za poizkušnjo na tistem skuhal prežganko — zase, ki je bil od doma še tešč, in za velikega kralja, da njega in deželo reši bridke žalosti. Nanaglo je odvrigel suknjič, zavihal rokave na srajci, si v topli vodi umil roke, in komaj so kuharji utegnili drug drugemu pogledati čez ramo, je zacvrčalo v ponvi in zadišalo po hiši in še daleč naokrog, da je grajski maček od onkraj dvorišča s privihanim repom pritekel v kuhinjo — in to se že lahko reče, da je imel maček na vsem dvoru najboljši nos.

S tresočo roko je prvi kuhar nalil kipeče juhe v zlato skledo, s tresočo roko jo je zanesel v obednico, kjer je kralj sedel s svojimi ministri. Sedem dni je v tednu in prav toliko je bilo ministrov na dvoru, da so kakor sedem kraljevih desnih rok vladali v njegovem imenu. Posel vladanja je najbolj težavni posel na svetu in tako so se ministri drug za drugim vrstili v službi in ljudje so jih imenovali po dnevih, ki so vladali ob njih: Nedelja, Ponedeljek, Torek, Sreda, Četrtek, Petek, Sobota.

Kralj si je čemerem nadel prtič okrog vratu, pomočil je žlico v zlato skledo, se z njo dotaknil ust — in, glej, takrat se mu je velik, kakor sonce svetel smehljaj razlil čez obraz. Tu je bila prežganka, na las podobna tisti, ki jo je njegova mati kuhala nekoč! Imela je samo še za spoznanje bolj sočen, dober vonj, a težko je bilo reči, ali se je kralju tako zdelo samo od tega, ker je že tako dolgo ni okusil, ali pa je bil nenadni, čudežni kuhar, ki jo je bil pripravil, v svoji stroki res še večji veščak.

In ko je kralj nato milostno povprašal, komu gre hvala za prežganko, da še svoj živ dan ni takšne okusil — ah, kaj bi bil prvi kuhar takrat dal, da bi bil lahko s prstom pokazal nase! A bal se je kraljeve jeze, če bi vse skupaj prišlo na dan, in tako mu le ni kazalo nič drugega, kakor da pove po pravici. In potem so šli po Trinajstiča, ga privedli v dvorano in v njegovem življenju, pa najbrž tudi na vsem kraljevem dvoru še ni bilo takega veselega dne.

(Konec prihodnjič.)

Ina Slokanova:

Sonček preljubi

*Sonček preljubi, v našo izbo poglej,
naši žalostni mami se malo nasmej
in nam vsem, — da nam bo toplo
in lepo, kot nam je nekdaj bilo.*

*Potem pa poromaj tja v tujo deželo,
kjer ima pri rudarjih naš atek delo, —
če v rudnik ne smeš
pa ga zunaj počakaj
in čakaj ves dan —
in ko bo truden, zgaran
iz rova prišel —
se mu toplo nasmej,
lepo ga pozdravi in mu povej:*

*Da ga čakamo težko, težko,
ker nam je brez njega hudo, hudo.*

BIVALIŠČA LJUDI V TUJIH DEŽELAH

S SLONOM V SIAMU

Kje smo?» je vprašal Pavel.

»V Siamu,« mu je odgovoril slon. Pristavil pa je še: »Tu ne živi mnogo mojih tovarišev. Večina se nahaja na severu, kjer se razprostirajo veliki gozdovi. Divji sloni potujejo po onih gozdovih in delajo, kar jih je volja, ukročeni pa pomagajo človeku pri delu. Ko v gozdu posekajo drevesa, vlačijo in prenašajo težka debela sloni. Toda tod na jugu dežele, kjer se razprostira nižina in kjer pridelujejo mnogo riža, nas je le malo.«

Stala sta na bregu neke velike reke. Na suhem, na visokih kolih, se je dvigalo več hiš iz teakovega ali bambusovega lesa. Pokrite so bile z velikimi palmovimi listi. Niže doli sta ugledala druge hiše, ki pa so stale na reki na splavih. Ti splavi so bili privezani k visokim kolom in dvigali in padali so, kakor je voda v reki nastopala s plimo in oseko, ki je segala do tod od bližnjega morja.

Pred vsako hišo je bila mala terasa, na kateri so ljudje sedeli, kuhali, jedli

in se pogovarjali. Na tej terasi prežive Siamci večino dne. Če imajo trgovino, potem kar na tej terasi prodajajo svoje blago.

»Jaz se bom sedaj poslovil in poiskal pot nazaj v gozdove,« je rekel slon. »Toda pred odhodom mi bo kopel prav dobro dela.«

Slon je šel doli k reki in ko je bil tako globoko, da mu je voda segla do hrbta, je skočil vanjo tudi Pavel. Voda je bila topla, kajti Siam je vroča dežela in sonce vsak dan močno pripeka.

»Halo! Kaj pa ti tukaj delaš, beli deček?« so začeli klicati nekateri mali Siamci. »Pridi in igray se z namil!«

Veslali so v malem čolnu in bilo jih je vse polno. Pavel se je oprijel čolnovega boka in poizkusil je splezati vanj, toda čoln se je prevrnil in vsi so padli v vodo. Pavel se je zelo prestrašil, ker se je bal, da ne bi kdo utonil, toda vsi so znali dobro plavati.

Eden od večjih dečkov je pograbil za čoln in obrnil ga je na pravo stran. Drugi so splavali za njim in splezali so vanj, da je bil kmalu zopet poln. Zadnji pa, ki so priplavali, so se obesili nanj in zopet so ga prevrnili kakor prej Pavel, ki je kmalu spoznal, da se tako prijetno zabavajo.

Vprašal jih je: »Kako pa to, da zna pri vas vsakdo plavati?«

Veselo mu je pojasnil največji izmed njih: »Večina od nas živi blizu reke ali pa celo v teh plavajočih hišah. Ko smo še čisto majhni, nam pritrđijo matere pločevinaste plavače pod rame in nas vržejo v vodo. Tam brcamo veselo in skačemo po vodi kakor zamaški. Skoro vsi znamo prej plavati kakor hoditi.«

»Igrajmo se sedaj kaj drugega!« je zaklical Pavel.

Potegnili so čoln na obalo reke in vsi so skočili na blatno sipino. Planili so na blato in delali iz njega krogle in pričeli so se z njimi obmetavati.

Pri tem se je Pavel spomnil sneženih kep v daljni domovini. Tod v Siamu pa ne poznajo snega in otroci se igrajo z blatom kakor drugod s snegom.

Ko so bili pokriti z blatom od temena do peta, so zopet vsi skočili v vodo, kjer so si ga izprali s telesa. Vrnivši se iz vode, so bili zopet čisti kakor prej in pričeli so se znova igrati. Otroci so imeli na sebi le majhen kos blaga, da je bilo videti, kakor da imajo prav majhne hlačke, ki se seveda na soncu hitro posuše.

Pavla je začel mučiti glad in želel je dobiti kaj za pod zob in prosil je tovariše, naj mu da kdo kaj jesti.

»Prosili bomo mater!« je odgovoril eden malih rjavih dečkov. »Toda sedaj še ni čas kosila. Šele poldne je,« je pristavil.

»Pri nas pa vedno jemo tudi ob tem času!« je rekel Pavel.

»Pri nas pa ne,« mu je odvrnil siamski deček. »Mi jemo samo dvakrat na dan in sicer zjutraj, preden postane vroče in zopet zvečer, ko je zopet hladno. V ostalem času pijemo čaj in žvečimo košček sladkornega trsa, a pravega kosila nimamo.«

V tem so prišli do doma enega siamskih dečkov. Ta hiša ni stala na vodi, ampak na bregu in sicer na visokih kolih, da je ostala suha tudi v povodnjih, ko reka zelo naraste. V Siamu šest mesecev ne dežuje. Ko pa mine ta čas, dežuje zopet vsak dan, toda ne ves dan. Tedaj reke tako narastejo, da so vse nižine poplavljene in tedaj žive tudi mali poniji na vzvišenih terasah, da ostanejo suhi.

Dečki so peljali Pavla v svojo hišo in pokazali so mu vse tri prostore, ki jim ima vsaka siamska hiša. Tu je spalnica, kjer spe prebivalci na tleh na rogoznicah; v jedilnici sede kar na tleh, ker nimajo niti mize niti stolov; v kuhinji pa kuhajo hrano na žarečem oglju ali pa na oljnatih svetilkah, ker ognjišč nimajo.

»Mati!« je zaklical Siamec, »tu je bel deček, ki bi rad kaj jedel!«

Mati je bila kakor vse Siamke zelo ljubezniva žena. Takoj je prinesla Pavlu nekoliko riža, ki je najvažnejša hrana Siamcev in ki ga jedo vsak dan in pri vsaki jedi. Na malih krožnikih mu je ponudila tudi ribe in žabe, nato pa mu je prinesla še banan in kokosovih orehov.

»Ali imaš dovolj?« ga je vprašala.

»Da, hvala,« je odgovoril Pavel, »sit sem in niti grizljaja ne bi mogel več pojesti.«

Ko so sedeli in počivali na terasi, je Pavel zagledal na reki čolne vseh velikosti. Nekateri so bili tako majhni, da je mogel v njih sedeti samo otrok, ki ga je poganjal z enim veslom; drugi čolni so bili večji in poganjali so jih z velikimi vesli. Nekateri so bili polni riža, kokosovih orehov in sladkornega trsa; drugi pa so bili polni ljudi.

»Zakaj imate toliko čolnov?« je vprašal Pavel.

»Zato, ker imamo tako malo cest v deželi,« mu je odgovoril Siamec. »Toda namesto teh imamo premnogo vodnih potov. Povsod so reke in kanali. Nekateri od nas še nikdar niso imeli hiše na kopnem. Rodili smo se v čolnu,

Hiša na koleh na bregu nekega prekopa

dorasi smo v čolnu in v njem preživimo svoje življenje, razen kadar gremo delat. Dandanes imamo v tej deželi tudi nekoliko železnic; toda ko je bil moj stari oče še deček, je vsakdo potoval le v čolnu.«

»Joj, kako prijetno!« je vzkliknil Pavel. »Jaz mislim, da bi zelo rad živel takole vedno v čolnu.«

Toda moral je iti nazaj na ladjo. Tam pa je bilo vse mirno. Močni jak iz visokega Tibeta je spal v skrajnem koncu krova v senci nekega razpetega

jadra. Silna vročina te dežele mu ni prijala. Kako tudi. Priroda je ustvarila to žival za življenje v velikih višavah. Kjer človek v višavah nad 4000 metrov visoko že težko diha, jak, ki je neke vrste visokogorsko govedo, z lahkoto prenaša težke tovore. S trebuha doli mu visi tako dolga dlaka, da mu sega do tal. Na njej tudi počiva, kadar se vleže na mrzli sneg v višavah. Niti strupeno mrzli viharji himalajskih in tibetanskih višav mu ne morejo do živnega.

Pavel je pristopil k jaku, prijel ga je za roge in poizkusil je stresti njegovo silno glavo. Niti premakniti je ni mogel. Toda jak je vendarle čutil, da se mu je nekdo približal.

Pavel mu je prijazno rekel: »No, sedaj si prišel končno tudi ti na vrsto. Samo jaz ne poznam pota, po katerem bi te privedel v tvojo gorato domovino. Sam boš moral krmariti ladjo.«

»Žal,« mu je odvrnil jak, »moja domovina je daleč od morja. Niti ti niti jaz ne moreva z ladjo tja. Jaz živim na strehi sveta in noben bel deček še ni bil tam, kjer je moja domovina. Le ti, ki si moj prijatelj, boš tako srečen, da jo boš videl. Toda ne brigaj se za pot. Za to bom že jaz skrbel!«

Pavel se je poslovil od svojega zadnjega prijatelja in trdno je zaspal.

Ko je ravno najtrdneje spal, se je znašel naenkrat na trdih, golih, kamenitih tleh. Padel je z jakovega hrbta. »Doma smo!« je rekel jak.

Plavajoči domovi na reki

Mile Klopčič:

Uspavanka Matjažku

Aja tutaja,
zibka se maja,
v zibki naš Tjažek,
Matjažek leži.

Aja tutaja,
veja se maja,
da bi naš Tjažek
zatisnil oči.

Aja tutaja,
luna že vstaja,
gleda, če Tjažek,
naš Tjažek že spi.

Nič več tutaja,
Tjažek že aja,
da se z nasmehom
ob zori zbudi.

VSEVED

PO RUSKI PRAVLJICI

VII.

JE SREČA MILA.

KO JE ZASLIŠAL TRETJEGA , JE SKOČIL S
IN SE ZAGNAL V , DA BI SE REŠIL. SO SE IN
PRED SO PADLI NA VSI TRIJE TATOVİ: IN
 IN . DVIGNILI SO IN POVEDALI, DA SO
ONI UKRADLI. SO, DA JIH NE IZDA .
PA SE JE ZASMEJAL IN , DA NE POVE .
„DAJTE MI !“ JE UKAZAL. IN IN SO TEKLI
V IN KMALU PRINESLI . TEDAJ JIM
REČE: „TI POJDI PO , TI IDI V IN

SPECI ZAME , TI, , PA NAPREZI NAJLEPŠO ,
 DA ME POPELJEŠ SKOZI NA IZPREHOD. IN
 IN SO HITRO ODŠLI IZ . SEDAJ JE
 POISKAL V PODU, VTAKNIL V , SEDEL
 NA , POLOŽIL ČRNO NA IN ČAKAL .

(Se nadaljuje.)

PRAŠIČEK IN GOSKA

Nekoč sta živela prašiček in goska. Daleč od ljudi sta imela svoj dom. Čez dan sta nabirala hrano po gozdu in po zelenih tratah. Ponoči pa sta spala v starem duplu. Bila sta srečna, kajti ničesar jima ni manjkalo.

Pa priroma nekega dne lisica pred duplo. Potrka s palico in reče: »Hoj, prašiček, hoj, goska! Lepo je vama tu, ali vajinim sorodnikom v mestu je še bolje! Tam se prašički nič ne trudijo. Kar v korito jim nalijejo hrane. Treba jim je le rilčke iztegniti, pa se najedo do sitega! In goskam je treba le zagagati: ga-ga — pa jim nasujejo piče v skledo. Spijo pa prašički in goske pod gorko streho.«

Ko je lisica to povedala, je odšla. Prašiček in goska pa sta se zamislila. Potem se je goska zazibala in rekla:

»Hm, kaj praviš, ljubi moj prašiček, ali jo ne bi tudi midva mahnila v mesto pod gorko streho in k polni skledi?«

»Tudi mene mika k polnemu koritu!« odgovori prašiček.

Hitro sta se napravila in se odpravila po ravni cesti proti mestu. Hodila sta in hodila ves dan. Zvečer sta pa prišla.

Prašiček je odšel k sorodnikom v svinjak, goska pa k sorodnicam v gosinjak.

»Pozdravljeni, ljubi sorodniki!« je pozdravil prašiček svoje tovariše. »Kako se vam kaj godi?«

»Slabo!« so odgovorili prašički in debele solze so jim začele padati iz oči. »Jutri nas bodo zaklali, našo mast bodo sevrli, iz naših čev klobase naredili, z našim mesom se gostili.«

Prašiček se je ustrašil in zbežal.

Goska pa se je medtem v gosinjaku priklonila in pozdravila:

»Ljube tetke in sestrične, strici in bratranci! Ali smem pri vas ostati, iz polne skledе zobati, pod gorko streho spati?«

»Le ostanil!« so dejali goske in gosaki. »Jutri ti bodo glavo odrezali, potem te bodo oskubili, tvoje meso pa spekli za kosilo in večerjo.«

»Joj!« se je prestrašila goska in zbežala. Zunaj jo je že čakal prašiček.

»Tak tako!« se je razšopirila goska. »Zato si me pripeljal v mesto, da bi mi tu glavo odrezali, me oskubili in pojedli za kosilo in večerjo?«

»Saj si ti silila v mesto, ne pa jaz!« se je razjezil prašiček. »Zaradi tebe bi me kmalu zaklali, iz mojih čev klobase naredili, z mojim mesom se gostili.«

In sta se prašiček in goska do dobrega skregala.

Nazadnje sta se pa le pobotala in odšla skupaj proti domu. Ko sta dospela domov vsa trudna in shujšana od strahu in od dolge poti, sta vzdihnila:

»Tu nimava ne polnih korit, ne zvrhanih skled, ali vendar nama je doma najboljše!«

V AFRÍKÍ

TRÍJE SLONČKÍ SE UČÍJO
LEPO PLESAT : „EN, DVA, TRÍ!
LEVO, DESNO, GÓRÍ, DÓLÍ!
ČÍMBO PALICO VÍHTÍ.

URNÍ NÍSO - NE PRÍPRAVNÍ
NOGE, ROKE - KAKOR BAT,
TODA LJUBKÍ SO, PRÍJAZNÍ,
UBOGLJÍVÍ VSAKOKRAT

ČÍMBO GODCE JE NAROČÍL,
SAJ BREZ GODBE PLESANÍ!
ZDAJ NA DELO, HAJD VESELO -
LEVO DESNO, EN, DVA, TRÍ!

MALÍ BUMČEK PA ZAGANJA
V MATER ÍN OČETA SE :
„BUMČEK TUDÍ HOČE PLESAT,
BUMČEK VELÍK SLONČEK JE !”

„ČAKAJ, DA ŠE MALO ZRASTEŠ,
MATÍ MÍLO SE SMEHJA.
OČE PA : „GLEJ GA JUNAKA !”
SE OD SRCA KROHOTA .

MED OGLARJI V SAMOTNEM GOZDU

»Danes pa na pot! V hribe pojdemo, zato vzemite s seboj palice in brašna ne pozabite. Pot nas bo vodila po takih krajih, koder so hiše le bolj redke, in okrog takih domov, koder bi nam težko kaj postregli.«

»Kam pa pojdemo?«, čujem zvedavo spraševati.

»I, na Triglav, vem, da vas tja vleče srce...«

»Le stopimo na vlak; v Hrastniku pri Zidanem mostu izstopimo, s čolnom se prepeljemo preko Save, nato pa usmerimo korače v hrib.«

»Ej, ne boste nas ne!...« čujem mlade upornike. »Saj iz Hrastnika ne vodi pot na Triglav, podati bi se morali na Gorenjsko.«

»Kar potolažite se mali izletniki! Na Triglav gremo, prav zares, vendar le na dolenski Triglav, kakor pravimo Kumu, najvišjemu hribu v Zasavju in na vsem Dolenskem, ki je visok 1219 metrov.«

Spenjamo se više in više. Pod nami se zvija ozka zasavska soteska in bregovi se bočijo nad šumečo vodno progo. Na Matici — majhnem naselju — se prevalimo v položnejšo pot in pridemo v območje kumljanskih gozdov. Prav prijetna je taka pot pod starimi bukvami in hrasti. Vendar ni tod edini dohod k dolenskemu očaku Kumu. Za dostop se poslužimo lahko tudi drugih železniških postaj: Zagorja, Trbovelj, Zidanega mosta, Radeč... no, z dolenske strani pa hodijo na Kum prav iz vseh krajev in po večini peš, kakor nam je že Levstik imenitno povedal, ko je preživel pod zvonom sv. Jošta in sv. Neže znamenito romarsko noč.

Mi pa bomo nekje sredi pota krenili v stran. Zapustili bomo pot, ki je dobro prepletkana z rdečo barvo. Te pike so napravili člani Slovenskega planinskega društva. Če greš za markacijami, boš prišel točno na teme najvišjega dolenskega hriba, od

koder imaš krasen pogled na vence visokih gora, ki obkrožajo našo ožjo domovino, vsa Dolenjska pa je kakor na dlani razgrnjena pod nami.

Živ ognjenik sredi Kuma.

Po drvarski poti, ki je brez rdečih spremljevalk po drevesih, koračimo v gozd. Dospemo na majhno planoto in duh po dimu nam udari v nos. Nekaj korakov nato po ugledamo na izsekanem gozdnem prostorčku hribček, iz katerega se vije dim.

Kopo postavljajo. Bukova polena zlagajo pokončno v obliki kroga v tri ali štiri nadstropja. Plasti se dvigajo že proti grlu

V kopo vložijo do 100 kubičnih metrov lesa. Iz vsakega kubičnega metra lesa nakuhajo okrog 100 kg oglja, cela kopa pa da okrog 10.000 kg oglja, ki ga prodajajo od 30 Din do 50 Din za 1 cent. Oglarstvo je za mnoge kraje pomemben dohodek, saj zaslužijo nekaj razen lastnika gozda, drvarjev in oglarjev tudi vozniki, ki prevažajo črne vreče čisto prav daleč do najbližje železniške postaje.

Kopa je gotova in že tudi prižgana. Iz koplčastega črnega gradu se dviga dim, po katerem oglar najbolj sodi, kako kuha napreduje

»Glejte, ognjenik!... Vezuv pod Kumom!« meni eden izmed šaljivcev.

Mi pa pristopimo bliže k Vezuvu, ki je sicer le ponižna oglarska kopa in si oglejmo napravo, ki nam daje oglje, oglarjem zaslužek, posestnikom teh hribovskih gozdnih parcel pa priliko, da vendar nekaj skupijo za les, ki ga imajo obilo.

Oglenice postavljajo le v take kraje, ki so močno odročni. Iz takih gozdnih predelov les težko dovažajo v dolino in na žage. Zato je les v takih oddaljenih krajih skoro brez cene. Da ne pride v nič, ga žgo v oglje, ki ga lažje spravljajo v dolino. Najbolj zaželeno oglje dobivamo iz bukovega lesa, seveda pa je uporaben tudi jelšev in tudi drug les. Vendar jelševo oglje kupujejo le bolj kovači, za likanje in kurjenje, posebno težkih tovornih avtomobilov pa rabijo le bukovo oglje.

Kako je treba postaviti kopo.

Kopo postavljajo najraje na tak prostor, koder je že prej stala. V zemljo zabijejo najprej dolg in močan drog. Okrog kola pa razvrste na zravnem prostoru prvo

plast bukovine. Drva postavljajo pokončno v obliki kroga. Preko prve plasti nalože drugo in nato seveda še več, tretjo in četrto, kolikor naj bo kopica pač visoka. Navadno gre v kopo pol ali pa tudi cel vagon lesa. Nato zamečejo kladanice, ki so kakor leseno okostje, s prstjo, na več krajih pa izvrtajo luknje, zaradi »ventilacije«, da ima zrak lažji dostop. Na zgornjem koncu kopice, na podstrešju oblastega gradu, zmečejo v kopico oglenega drobiža, ki jim je ostal še od prejšnje kope, nakar podtaknejo ogenj.

To, kar smo zdaj povedali, drži le v glavnem, Tudi med oglarji so strokovnjaki, ki vedo za mnoge poklicne tajne in skrivnosti, kako dobiš lepše in boljše oglje. In tega ne povedo vsakomur. Zato pa tudi ni kar tako lahko postati oglarski mojster. Dolgo in dobro moraš opazovati in spoznavati nezapisana navodila za žganje kope. Vsak izmed oglarjevih pomagačev, ki jih ima čestokrat tudi po štiri, budno opazujejo svojega mojstra s trdno željo, da bi tudi sami postali kaj kmalu mojstri črne oglarske umetnosti.

Iz črnega oblastega gradu se že kadi.

Kadar je kopa trdno postavljena in prižgana se prične šele pravo strokovnjaško delo. Najmanjše vsake dve uri jo je treba pregledati, če dobro vleče. Včasih je treba dodati novega oglja, včasih je treba razrahljati in prečistiti luknje, ki so kakor pljuča črnega gradu. Treba pa je paziti še na mnogo drugih stvari, ki jih oko navadnega izletnika niti ne opazi.

Skozi štirinajst dni do treh tednov se kuha kopa. Seveda tu ne veljajo zgolj kolodarski predpisi. Oglarski umetnik mora imeti dobre oči in nos. Prav za prav spozna po dimu, kdaj je kopa kuhana. Spočetka se dviga iz črne gomile sivomeglen dim. V oglarskem narečju mu pravijo, da je: divji. Sivkasti dim pa zginja polagoma in kadar se dviga iz dušnic črnkast dim, pa pravijo oglarji, da gre kuha h koncu.

Kopa nima strehe, zato se oglasi eden izmed zvedavih izletnikov in vpraša: — »Kaj pa dež, ali vam ta naredi kaj škode?«

»I, gotovo!« pomaga drugi. »Kadar se vsuje dež, pogasi kopo in vse delo je zaman.« —

Oglarski grad nima oken nima vrat.

— »Ni tako!« tolmači črni mojster in se reži izletniškim modrostim. »Kadar kopa že pošteno vleče, ji ne škoduje niti najhujši naliv. Takrat je v kopu že tako huda vročina, da je ne pogasi niti, če se utrga tik nad njo oblak.« — »Če nastopi deževje je križi le za nas!« pojasnjuje drugi prijazni možak in pokaže z roko na skromno domovanje, ki je skrito pod vejami zajetne smreke.

Oglarski gradič je res imenitna stavba. Nima oken, nima vrat. Sestavljena je le iz nekaj debel. Namesto opeke služijo smrekove veje in drevesno lubje. Nizka je tako, da ne more stati v njej niti otrok po konci. Tudi prostorna ni, saj meri le kak poldrugi kvadratni meter. V grad gozdnih puščavnikov moraš le kleče.

Ta dom je njihovo prenočišče in shramba obenem. Oglarji imajo po več ur hoda do najbližje samotne hiše. Zato si kuhajo kar sami, na preprostem ognjišču, ki je ob vhodu v kolibo.

Njihova hrana je kaj enostavna. V kašči, ki jo imajo kar v zajetnem cekarju, obešenem pod stropom kolibe, ni dosti izbere: moka za žgance, zavitek makaronov, pisker zelja, vrečica fižola, lonček zabele, kos slanine in hlebec črnega kruha, ki so ga prinesli v nedeljo iz bližnje vasi.

Oglar je zavber fant...

Pester pa je pogled na različne hišne in dnevne potrebščine, ki so zložene v umetniškem neredu v kotu njihove sobane: košček sveče, milo za britje, krtača za čevlje, prazna literska steklenica z odbitim vratom, počeno zrcalce, umazana obrisača, orglice, ki prinašajo v ta oddaljen kotic občutek domače zabave in še sto drobnih stvari od sukanca in šivanke do pomečkane knjige in star časopis, ki veže te od sveta odrezane ljudi z novicami doma in na tujem.

V taki kolibi žive marljivi ljudje skozi vse leto. Le ob najhujši zimi, ko sneg zamete kolibo preko strehe, pobegnejo iz gozda in odhite domov. Prva pomlad pa jih spet priklie nazaj. Spet pograbbijo sekiro in žago pa cekar s potrebščinami in morda še kovčeg za obleko in perilo in hite za novim zaslužkom. Po trdnem dnevnem de-

lu polegajo na slamo, ki je kaj redko nastlana na dnu kolibe in sanjajo o načrtih, kako bo spet prijetno v domačem krogu, ko bo pritisnila zima.

Nad njimi pa se vije dim iz črne kope in le od časa do časa prekine nočni mir korak oglarja, ki je na vrsti, da opravlja kopo. Krik nočne ptice in lomast divjačine, ki beži pred zasledovalcem pa stamu v tolažbo: ve, da ni sam niti tu v zapuščenem gozdu, kjer žgo iz belih bukovih debel črno oglje. *

Ali tudi oglarjem je težje in težje. Težki tovorni avtomobili, ki jih kurijo z ogljem, polagoma izginjajo; mnogi kovači že rabijo namesto sladkega oglja koks, ki se dobi iz premoga; odprta ognjišča, na katerih so posebno v naših južnih krajih kuhali z ogljem, se umikajo štedilnikom; likalniki za sladko oglje se umikajo električnim. Cene oglju bodo padale in ne bo dolgo, da bo oglarski stan izmed najredkejših stanov.

Oglarska družina pri južini pred svojo borno palačo

Kuhajo v kotličku, ki visi nad ognjem. Z lesenimi žlicami jemajo kar iz posod. Nimajo niti mize in niti stolov. Strežejo si kar na koščenih mizih — na kolenih. Zakaj za obedujočo skupino je njihov dom — dom, zgrajen iz hlapov, lubja in smrekovih vej. Oglarska koliba pa nima niti oken niti vrat.

ABESINSKA ŠOLA

Mladina Abesinije je raznobarvna. Medtem ko so otroci vladajočega plemena Amharcev svetle, nekoliko zagorele polti,

Abesinski prestolonaslednik v šoli. Ob njem sedi tovariš temnejše polti

so otroci ostalih plemen zamorske polti. Amharci so namreč priseljenci in spadajo k plemenom, ki bivajo okrog Sredozemskega morja. Razlika v barvi polti se posebno pozna v šoli. Poleg belokožca sedi domačin temne polti, ali celo zamorec s širokim nosom in debelimi ustnicami.

Šol, kakršnih poznamo mi, je v Abesiniji zelo malo, četudi je sedanji cesar izdal zakon, da mora vsak otrok hoditi v šolo. Največ šol je v glavnem mestu Abesinije v Adis Abeba. Tudi na deželi je nekaj šol, ali tu le redkokje uče učitelji, temveč le duhovniki, ki pa uče le molitvice in nabožne pesmi.

Sedanji cesar Abesinije zahteva, da morajo tudi otroci sužnjev hoditi v šolo. V Adis Abebi je celo šola samo za take otroke.

V abesinskih šolah se ne uče le raznih ved, temveč tudi goje telo. Vsak Abesinec postane vojak že s šestnajstim letom. Zato mora svoje telo že prej pripraviti za vojaški stan. Učiti se mora hitre hoje, tekanja in plezanja in znati mora prenašati lakoto in žejo ter razne bolečine. Vsak deček se mora privaditi sulici in loku, kakor mora znati streljati s puško. Posebno na dobre

Otroci abesinskih sužnjev na šolskem izletu

Šola otrok zamorskih sužnjev

strelce polagajo važnost, ker je Abesincem puška potrebna kakor Evropecem palica, če gre na daljši izlet. Zato je v Abesiniji močno razvit skavtizem. Abesinski skavti v vsem posnemajo švicarske. Tudi v obleki. Le za obuvalo ni treba skrbeti, ker hodijo

skoro vsi Abesinci bosi. Obuvalo bi Abesinca oviralo pri hoji, ki največkrat zahteva trudapolno plezanje čez strme skale. Zato pa postane njegova koža na stopalih debela in trda ko najboljši podplat naših čevljev.

Abesinski skavti pri vaji

NAJVEČJI USPEH NAŠE PESMI PRED PREDSTAVNIKI GLASBE IZ VSEGA SVETA

Trboveljski slavček je dosegel največji uspeh na I. mednarodnem kongresu za muzikalno vzgojo v Pragi.

Med 4. in 9. aprilom t. l. se je vršil v Pragi, zlati in stostolpi, I. mednarodni kongres za muzikalno vzgojo. Na tem kongresu so predavali odposlanci držav o tem, kako se pri njih goji glasba za mladino v šoli in izven nje. Na kongres je bil povabljen nam vsem dobro znani pevski zbor Trboveljski slavček, ki ga vodi učitelj, gospod Avgust Šuligoj. Predavala sta tudi kot jugoslovanska odposlanca skladatelj Emil Adamič, ki ga poznate po nešteti pesmicah, in dr. Miloje Milojevič, prof. glasbe iz Beograda. Na kongresu je sodelovalo še 13 mladinskih zborov iz Češkoslovaške, zbor iz Švice, Nizozemske, Rumunije in Danske. Od inozemskih sta bila mladinska le naš Slavček in rumunski pevski zbor. Zastopnike so poslale sledeče države: Jugoslavija, Belgija, Estonka, Francija, Japonska, Nizozemska, Avstrija, Rumunska, Združene države ameriške, Španija, Švica, Vel. Britanija in Društvo narodov. Predavanja, nastopi in razgovori so se vršili vsak dan od 9. ure do pozne noči. To sem vam naštel le radi tega, da lahko vidite v kako velikem obsegu se je vršil ta kongres. Prvikrat je nastopil na tako važnem kongresu tudi naš mladinski zbor.

Slavčki so se izredno dobro zavedali važnosti nastopa. Mirno in resno so zasedli dva udobna »pulmana« 1. aprila zgodaj popoldne. Mimo Maribora, kjer so jih pozdravili znanci, so se odpeljali preko Avstrije do Češ. Budjevic. Tam so jih obsipali z dobroto tako močno, da so po dobro prespani noči pozabili na 27 urno vožnjo in so sveži in čili odpeli oba koncerta. S solzami v očeh smo se 4. aprila ob 5. uri zjutraj poslavljali od nepozabnih Č. Budjevic. V Pragi so nas čakali prijatelji in znanci ter neumorne praške skavtinje, ki so bile ves čas res požrtvovalno pri vsakem našem koraku: budile so nas zjutraj, vodile po mestu, stregle opoldne, pomagale pri slabostih in nas

zopet spravile spat. Brez njih bi bilo v tem skoraj milijonskem mestu res težko in nevarno. Ob prihodu se je zgodila so-listki Reziki majhna nezgoda, padla je po stopnicah in si je zvila nogo. Ljubez-nivi šolski zdravnik jo je preiskal in kmalu pozdravil. Takoj po prihodu je morala v bolnico radi prehlada druga pevka Jožefa, ki je ozdravela šele na dan odhoda iz Prage. Da bi le vi videli svoje bratce in sestrice iz Trbovelj, s kakšnim zatajevanjem so prenašali vse težave, napore in bolečine. Vsak se je zbal zboleti, da ne bi mogel sodelovati na tako važni prireditvi.

Stanovali so v dveh šolah. Na razpolago so imeli kopališče, kjer so dodobra lahko odstranili vse, kar se je nabralo tekom dolge vožnje. V soboto dopoldne je bila otvoritev zborovanja v praškem parlamentu. Govorili so zastopniki vseh spredaj naštetih držav. Popoldne sta se vršila dva koncerta za mladino: ob 14. in ob 16. uri, kjer so peli le inozemski zbori. Koncerta sta bila v Smetanovi dvorani, najlepši koncertni dvorani srednje Evrope. Na odru, ki je tako velik, da so postavljene na njem velikanske orgle in lahko nastopi še poleg tega kakih 1800 pevcev, so se zbrali vsi sodelujoči zbori. Samoza-vestno so Slavčki dvignili glave, se odkašljali, stisnili pesti in s pogledi pokazali nam, da se zavedajo, da predstavljajo vse male Jugoslovane širom naše lepe domovine. Program so odpeli res lepo ob največjem navdušenju tisočglave češkoslovaške mladine. Se in še so hoteli poslušati Slavčke, ki so v svojih pesmih tožili za izgublje-no Koroško, tužno Istro, dvigali se s škrjančkom na polju, prosili so dež in praznovali prihod pomladi. Tudi Rezika je morala na oder. Njen srebrni glas je vžgal poslušalce, da je dvorana kar grmela od odobravanja. Ker se je bližala že ura drugega koncerta ob 16. uri, so morali Slavčki prekiniti. Pri drugem koncertu so peli isti program, po istem redu. Na prošnjo prirediteljev so pa na koncu še zapeli češkoslovaško himno. Ko je zadonel prvi akord himne, so prižgali v dvorani vse luči. To

je morje svetlobe. Solznih oči so poslušali ubrano in navdušeno petje himne. Zaplapolali so robci v pozdrav in Slavčki so po štiriurnem napornem delu odšli k večerji. Še pred dvorano so jih čakali in jim vzklikali v pozdrav.

V ponedeljek jih je čakalo najtežje delo. Ob deveti uri smo že čakali na univerzi, kjer nas je ljubeznivo pozdravil naš slaven rojak, ki deluje v Pragi, g. Matija Murko. Najprej je predaval g. M. Milojević, nato so nastopili Slavčki in njih zvesti prijatelj skladatelj g. Adamič. V univerzitetni predavalnici so bili zbrani le znanstveniki iz vsega sveta, da se prepričajo, kaj znajo Slavčki. Odkrito Vam povem, da še nikdar v življenju nisem bil tako ponosen na svoj narod in Slavčke, kot v teh trenutkih. Na vsak Šuligojev mig so odgovorili kot najfinejši stroj. Tudi znanstvenikom se je utrnila marsikatera solza in odobravanja ni bilo ne konca ne kraja. Slavčki so pa stali kot kip! Pokazali so naše neizmerno bogastvo v glasbi in ni čuda, da nam zavidajo to vsi narodi. Seveda! Če hočem pokazati bogastvo, ga moram najprej odbrati. To je pa storil Šuligoj s svojimi Slavčki. Smelo trdim, in to so izjavili tudi drugi glasbeniki, da je Slavček dosegel od vseh največji uspeh. Vsi so bili presenečeni in skoraj niso mogli verjeti, da zmorejo vse to le otroci. Takoj po tem koncertu so prihiteli odposlanci iz Francije, Švice in Amerike ter se zanimali za Slavčke. Nameravajo jih povabiti, da bi tam koncertirali.

Na večernem koncertu, ki se je vršil isti dan, pa samo za povabljenega in ga je prenašal tudi praški radio, je žel Slavček še večje priznanje. Na tem koncertu je izvajal najtežje pesmi. Po koncertu je izjavil nek znan češki glasbenik: »Če bi bila to tekma, bi morali Slavčki zmagati v razmerju 0 : 1000.«

Naslednji dan, t. j. v torek je sodeloval Slavček pri radio koncertu za šolsko deco. Popoldne pa je pel v samostojnem radio koncertu, kot edini zbor, ki je sodeloval na kongresu. Po koncertu smo prejeli tudi brzojavko iz Klevelanda, v kateri pozdravlja 700 ameriških Slovencev Slavčke in jim želi velikih uspehov.

Razumljivo je, da so bili Slavčki ponosni na to, da še tam daleč čutijo z njimi in spremljajo njihova pota. Kakor pride vedno vse naenkrat, tako je tudi po tem radio koncertu postalo naenkrat Jožefi št. 2 slabo. Priskočili so gospodje od radia in jo odnesli v posebno bolniško sobo, nato pa v bolnico. Pohitela sva z g. Šuligojem v bolnico in sva jo našla v posebni sobi dobre volje in ni mogla prehvaliti ljubeznivosti čast. sester in gosp. zdravnikov. Ko sva ji povedala, da ne more z nami, se je z vzdihom, »samo da smo se dobro odrezali« pogreznila v blazino in vdala v usodo. V njenih očeh sta se le zalesketala dva bisera. Tudi midva sva malo posmrkala za vrati! Odšla sva po Jožefo št. 1. Dobila sva jo že oblečeno v krogu zdravnic in zdravnika ter sester. V slovo so ji mahali tudi iz sosednjih postelj razkuštrane prijateljice in prijateljčki, s katerimi se je v teku 4 dni že prav dobro razumela. Povedala je namreč Jožefa št. 1, ki je bila radi influence ves čas bivanja v Pragi v bolnici, da so jo crkljali in ji stregli kot v nebesih.

Že ob 1/210. uri istega dne smo trudni vsi plegli v vagonih. Na kolodvor je prihitelo še več gospa, ki so prinesle popotnico. Ob 11. uri je vlak zapustil zlato Prago. Slovo je grenilo le to, da smo morali pustiti tam Jožefo št. 2. No, gospe so obljubile, da bodo zanjo skrbele in so si že kar na kolodvoru razdelile obiske in delo. V enem tednu bo pa itak doma. Ko vi to čitate, je ona že doma!

V jutru smo se prebudili na avstrijski meji. Čez dan smo pregledovali Dunaj. Ob 11. uri ponoči nas je vlak potegnil z Dunaja proti domovini.

In domovina se je vsa oblekla v praznično obleko. Sprejela je Slavčke s cvetjem in zelenjem. Že od meje so malčki tiščali v rokah skromna darilca za svoje domače in nestrpnost čakali Trbovelj, kjer so hiteli pripovedovati o širnem svetu, bogateljši na izkušnjah in v srcih ponosni, da so za ugled svoje domovine prispevali mnogo. Najlepši sprejem so jim bile pač solze veselja svojih najdražjih. Tudi mi vsi, draga mladina, se moramo veseliti velikega uspeha Slavčkov, ker je to naš uspeh.

Drago Supančič

PRVI ŽIVLJENJSKI JUBILEJ T. G. MASARYKA V POKOJU

Njegov naslednik je dr. Edvard Beneš.

Konec lanskega leta je doživela bratska slovanska država Češkoslovaška važen zgodovinski dogodek. Tomaž G. Masaryk se je odpovedal časti predsednika republike. To mesto je zavzemal neprekinjeno že od ustanovitve ČSR od l. 1918. Hvaležni narod ga je namreč ponovno izvolil za poglavarja države, ki ji je bil on med glavnimi ustanovitelji.

Pogled v življenje velikega Slovana, državnika in učenjaka nam dokazuje, da so značajnemu, bistroumnemu in marljivemu človeku odprta pota tudi do najvišjih mest. Masaryk se je narodil siromašnemu graščinskemu kočijažu, sprva so ga dali v uk kovaškemu mojstru, po zaslugi dobrih ljudi pa je šel v šole. Najprej je bil

učitelj, nato profesor, vmes pa tudi poslanec.

Med vojno je odšel v inozemstvo, koder je pomagal rušiti Avstrijo in ustanavljati ČSR. Med njegovimi najožjimi sodelavci je bil ves čas dr. Edvard Beneš, ki je bil zdaj izbran za Masarykovega naslednika.

V začetku marca — rodil se je 7. III. 1850 — bo praznoval dr. Masaryk rojstni dan na Lanih, gradu, ki mu ga je daroval hvaležni narod. Češkoslovaška mladina imenuje svojega sivolasega prijatelja: tatiček Masaryk.

Naj živi ustanovitelj ČSR in veliki prijatelj našega naroda!

ŠE EN NOV MOST V BEOGRADU

V lanskem letniku »Našega roda« ste čitali o novem mostu, ki veže Beograd z Zemunom. V nedeljo, 10. novembra 1935. pa je bil izročen prometu še en most, namreč most, ki veže Beograd in Pančevo. Ker leži Pančevo v Banatu ob izlivu Tamiša v Donavo, je s tem mostom zvezan ves Banat z našo prestolico. S tem je bila Banatčanom izpolnjena njihova že stoletna želja. Novi most je blagoslovil sam patrijarh Varanava, slovesnosti pa so prisostvovali vsi trije kraljevi namestniki: Nj. Vis. knez Pavle, dr. Stanković in dr. Perović in še

mного drugih odličnikov. Trak preko mostu je prerezal Nj. Vis. knez namestnik Pavle in s tem je bil most izročen prometu.

Novi most stane 377 milij. Din. Gradili so ga od maja 1928. do leta 1933. Vzidanega je v most 23.200 ton železa. Ko je bil most dogotovljen, so morali izsušiti še pančevsko močvirje, zgraditi železnico iz Pančeva v Beograd, napraviti obrambni nasip, povečati železniško postajo Beograd—Klanica in še marsikaj. Vse to je stalo novih 97 milijonov Din, tako, da stane novi most Beograd—Pančevo 474 milijonov Din.

NEKAJ ŠTEVILK O NAŠIH POŠTAH

V naši državi je bilo lani 4030 poštних uradov s 13.972 uslužbenci. V dravski banovini pride po ena pošta na vsakih 45 km² in 3366 prebivalcev. Potem pride v savski banovini na 85 km² in 5910 preb., v vardarski pa celo na 385 km² in 19.273 prebivalcev. Prav zanimiv je tudi poštni promet. Pisem je pošta v zadnjem letu raznosila 131 milij., dopisnic 58 milij. Na enega prebivalca odpade na leto n. pr. v dravski banovini 42 pismonošnih pošiljk, v savski 31, v vardarski 11, v primorski pa najmanj t. j. 7 pošiljk. Dohodkov za znamke in

drugo poštino je prejela pošta lani 160 milij. Din. Pošto je prevažalo 335 vagonov (pri vlakih), 160 avtomobilov, 5 motociklov, 42 biciklov, 887 vozov s konjsko vprego, 66 ladij, 4 čolni in nekaj letal. V državi imamo 1998 brzojavnih uradov, ki so poslali v zadnjem letu 3 in pol milij. brzojavov. Iz tujih dežel smo prejeli lani: iz Avstrije 7,9 milij. pošiljk, iz Nemčije 6 milij., iz Francije 4,1 milij., iz Češkoslovaške 3,6 milij., iz Madžarske 2,2 milij., iz Italije 1,9 milij. in iz Zedin. držav Amerike 1,6 milij.

GOSPODU UPRAVITELJU V SPOMIN

Ti šola, kako prazna si! Pogrešaš koga? Ali ti manjka kdo? Ah, seveda manjka, še več: ne bo ga več!

Njega! Milega in dobrega, strogega obraza, visokega, stasitega, bradatega moža.

Anton Hren! Učitelj naš in naš vodnik, vzgojitelj mladih src.

Kje si! Ni Te več? Odšel si v večnost? Zakaj tako naglo in brez slovesa?

Zbogom, Ti učitelj naš, — za vedno zbogom. Ah! Duh Tvoj krožil bo za vedno v naših srcih in pred šolskim domom.

Vivod Milan,

učenec osnovne šole Studenci pri Mariboru.

DRAGI TOVARIŠI REJCI!

Z rejo slonov bo zaslovel Šenkov turn po vsej Sloveniji. Pa tudi mi Pesničani nočemo zaostajati za Vami.

Ze smo tlakovali z granitnimi kockami državno cesto iz Maribora do Košakov, kjer so se v starih, zlatih časih ljudje kaj radi pozdravljali s krepkim »aufbiks, Lajtersberg!« Odkar stoji na križišču bano-vinske ceste kažipot z napisom »Ne preklinjaj!« pa so zamrli vsi nekrščanski pozdravi.

Asfaltiranje državne ceste od Košakov do obmejnega Št. Ilja je v polnem razmahu. Tisočere prej brezposelne roke so zdaj na delu. Ob cesti stoje velikanski kotli, v katerih kuhajo peklensko smolo, ki širi prijeten vonj po vsej Pesniški dolini. Ogromni valjarji se z bliskovito hitrostjo pomikajo sem ter tja in tlačijo prodec pomešan z asfaltom. Peneza imamo kot toče.

Ker so inozemski sadni kupci tukaj v središču sadne trgovine vihali svoje nevoščljive nosove nad vzornim sadnim drevoredom, smo istega podrli na celi črti, rob državne ceste pa zasadili s pisanim ništreem, ki ga bodo oskrbovali bivši gojenci sadjarske šole v Mariboru, kar jih je sedaj brezposelnih.

Zgornjo Pesniško dolino smo že elektrificirali zaradi gospodinske šole v Svečini, da se bodo naše bodoče gospodinje učile »peglati« tudi z električnim likalnikom. Ker je s tem tudi naša šola deležna dobrot elektrifikacije, sem postavil v obrat lastni televizor, ki sem ga izumil 29. svečana lanskega leta. Deluje nad vse pričakovanje izborna, ker se mi je posrečilo izključiti števec za porabo toka.

Zanima me predvsem abesinsko-laška vojna. Nameril sem svoj televizor v Etiopijo in mojim strmečim očem se je prikazala priložena slika.

Mali Abesinec v civilni obleki čepi na palmi ter kriči na vsa usta: »Evivala!« Je namreč že zaveden član balile. Njegovega slona žal ne vidite, baš se je potopil v zalivu, da se malce ohladi.

A tudi jaz ne vidim Vašega slončka in ga kot darilce najbrž nikoli ne bom. Pa nič za to; saj beseda ni — slon.

Iskreno Vas pozdravlja rejec angor-skih kuncev

Slavko From,
učenec višje narodne šole
pri Sp. Sv. Kungoti,
p. Pesnica

PRI NAS SI SAMI POMAGAMO

Pri nas nosimo cokle, ki jih znajo ljudje sami napraviti. Imamo tudi dosti ovc. Ko ovcam dlaka dovolj doraste, jih okopamo v vodi in jih ostrizemo s posebnimi škarjami. V zimskih večerih volno razvlečemo in si pripovedujemo razne povesti in uganke. Ko je že volna razvlečena, jo skrtamo na posebnih krtačah in jo spredemo na kolovrate ter napravimo nitke in jo posučemo ter jo zvijemo v klopčiče. In ko je to delo končano, si pletemo volnene nogavice, čepice, rokavice, jopice in še druge volnene izdelke. Platno izdelujemo iz lanu in nosimo platnene obleke.

Tajnik Pavla,
Ravne pri Šoštanju.

KAKO JE PRIŠLA VODA V KUHINJO IN VEŽO

Skoro vsako jesen in pomlad je v Planinski dolini povodenj. Letos je začelo deževati že meseca januarja. Reka Malenšča, ki izvira v Malnih, je poplavlila čez in čez. Voda je prišla tudi v našo hišo. Proti večeru istega dne, ko je voda tako naraščala, smo zagledali pri stopnicah v kuhinji, pri štedilniku in tam, kjer imamo prostor za drva, kako je začela nenadoma voda izvirati in naenkrat je bila po celi kuhinji. Tisti

večer smo morali hoditi kar po vodi. Drugo jutro je bilo že toliko vode, da smo morali narediti odre s plohov, da smo hodili po njih in da smo še spodaj kuhali. Otroci smo morali biti zgoraj v sobi pri zakurjeni peči. Ko pa je voda vedno bolj in bolj naraščala, da je bila že toliko velika, da je tudi že čez tiste odre prišla, smo se morali preseliti v gornjo sobo. Takrat ni šel nobeden v šolo, ampak smo morali pomagati nositi pohištvo, kuhinjsko opravo in vse druge reči iz vode gori v sobo. Iz ene sobe smo naredili kuhinjo. Imamo zato nalašč kupljen velik železen štedilnik.

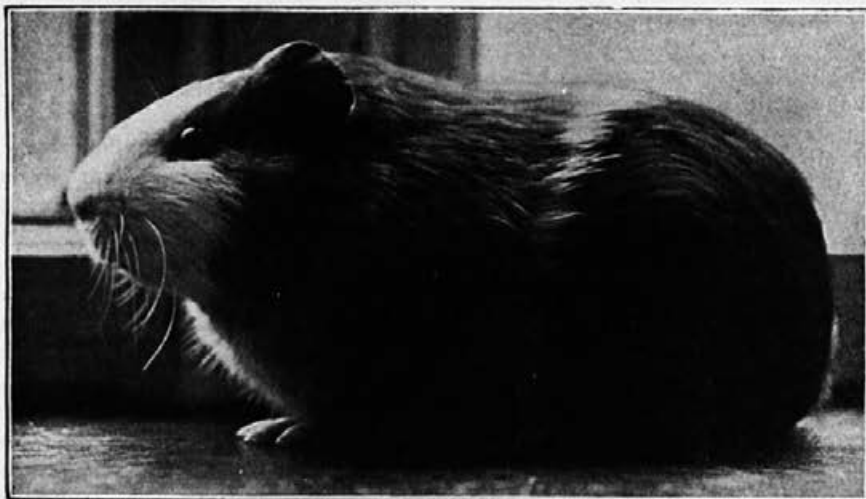
V šolo se moramo voziti s čolnom, na vodi pa ni prav prijetno v mrazu in burji. Zato komaj čakamo, da bi voda odšla in se spravila v svojo strugo, da bi hodili prosto in svobodno po Malenški poti v šolo.

Ostrman Antonija,
učenka V. razreda v Planini pri Rakeku.

V KOROTANU

Težko je tamkaj v Korotanu,
slovenska pesem ne zveni,
ne sliši se veselja vzklikov,
le Drava tožno žubori.

Mira Dobršek, učenka II. razr. mešč. šol.
v Mežici.

Morski prašiček

O MORSKEM PRAŠIČKU, SLONU IN PAPIGAH!

Morski prašiček, res čudno ime! In kar je še bolj čudno, nima prav nobene zveze z morjem navzlic imenu »morski prašiček«. Je to prav pohlevna majcena živalca, ki živi na suhem in tehta dorasla komaj pol kilograma. Ljubitelji reje teh vrst živali so skrbeli, da imamo danes morske prašičke že raznih barv in dolžin dlake. Prav prikupne živalce pa so tako zvali angorski morski prašički.

Te živalce gojimo tudi mi šenkovturnski rejci malih živali in tudi priporočamo rejo teh živali vsem tovarišem in tovarišicam. Morski prašički dorastejo že s 6 mesečim starosti. Samice imajo skoraj na vsaka dva ali tri mesece navadno po 4 do 6 mladičev, ki takoj tekajo po hlevčku in si iščejo hrane. Glavna hrana jim je v začetku le mleko. Glede ostale hrane pa velja isto, kakor smo omenili za angorske kunce. Razne vrste zelenjadi, trava, seno, oves, kuhan krompir z otrobi, res prav vse jim gre v slast. Tudi vodo radi pijejo. Za steljo pa uporabljamo slamo, lesno volno, žaganje in podobno. Kletke za morske prašičke so lahko iste kot za kunce. V eno tako kletko damo navadno po enega samca in troje samic. V času, ko dobe samice mladiče, odstranimo samca iz kletke za najmanj mesec dni, ker rad nadleguje mladiče. Šest tednov stare mladiče odstranimo od samic in jih namestimo v skupno večjo kletko.

Dnevna cena za dorasle morske prašičke je po 5 do 7 Din za komad. Kadar je povpraševanje za nakup morskih prašičkov v večjih množinah, tedaj se dvigne tudi cena za posamezne živali na 10 do 12 Din. Morske prašičke nakupujejo v prvi vrsti znanstveni zavodi, da preskušajo na njih učinke raznih bolezni in zdravljenj. Reja morskih prašičkov ne zahteva posebne pozornosti in nudi zaradi malih stroškov prehranjevanja precej dohodkov posebno tedaj, ako lahko nudimo v prodaj po 30 do 50 živali naenkrat. Meso morskega prašička je zelo okusno.

Glede razdelitve nagrad, razpisanih v 6. številu »Našega roda«, smo po daljšem razmišljanju ukrenili sledeče: Prvo nagrado, našega ljubega slončka smo prisodili tovarišu Brodniku Mitji, učencu narodne šole na Grabnu v Ljubljani. Sklenili smo, da mu sami osebno pripeljemo slona v Ljubljano in sicer v četrtek dne 31. aprila prav pred šolo na Grabnu. V ta namen smo si izposlovali za ta dan prosto. Točno ob pol 11. uri (tedaj je daljši odmor) bomo s slonom pred šolo in prosimo tovariša Brodnika, da tedaj prevzame od nas pridobljeno darilo. Vsa podrobna navodila za krmljenje in negovanje slona dobi tov. Brodnik na dan prevzema darila, katerega upamo, da bo zelo vesel.

Naslednjo nagrado in sicer majceno ovčico prejme tovariš Homan Anton iz Škofje Loke, pritlikavo putko pa tovariš Pustoslemšek Stanko iz Gornjega grada.

Poslednje in zadnje žrebanje v tem šolskem letu bo dne 5. maja. Razdelili bomo 3 pare morskih prašičkov med dečke in 3 papigice med deklice. Naročniki »Našega roda« naj se takoj prijavijo na našo šolo v Šenkovem turnu.

Prav lepo Vas pozdravljajo

ŠENKOVTURNŠKI REJCI MALIH ŽIVALI

Klišaje

eno- ali večbarvne za
časopise, knjige, raz-
glednice itd. izdeluje

klišarna

»Jugografika«

LJUBLJANA, Sv. Petra nasip 23

Cicibanus Coprianus.

1. Cicibani, ogledjte si hitro sliko tega imenitnega gospoda! Kaj pravite, ali je njegov cilinder višji kot širji — ali pa narobe?

2. Zivo poskočno igračo napravite, če vzamete velik oreh in ga preluknjate na obeh straneh tik pod trdnim robom. Skozi luknjico potegnite močno nit in jo zavžite, da bo trdo napeta.

Med napeti nitki vtaknite ugaslo vžigalico, jo zavrtite parkrat okrog nitk, da bo napeta kot pero in jo potegnite malo preko roba oreha. Tu jo rahlo pritrdite s koščkom voska na oreh. Če poveznete oreh na mizo, bo v nekaj sekundah veselo poskočil v zrak. Na oreh lahko nalepite papirnate noge in napravite imenitnega hrošča — skakalca.

3. Kaj pa tale: Devet Cicibanus je dobilo v dar košarico z 9 pirhi. Kako jih razdelijo med seboj, da dobi vsak po enega, — pa vendar ostane en pirh v košarici?

4. Pa še eno: Napišite sledečih devet števil:

1	1	1
7	7	7
9	9	9

Crtajte šest števil tako, da bo vsota ostalih znašala 20. Katera števila boste crtali?

PIŠČALKE.

Pomlad je. Drevje in grmovje je ozelenelo ter se je pod vplivom sonca pričel prelivati sok po vejah in vejicah. Nastopil je čas pomladnih piščalk.

Najboljši les za piščalko daje vrba. Odreži kratko paličico, ki pa mora biti brez izrastkov. Položi jo na koleno in trkaj lepo enakomerno po njej z držajem žepnega noža tako dolgo, da se leseni notranji del omaji in ga moraš gladko premikati v kožni cevki. Nato napravi pri točki a zarezo in potegni les ali »dušo« iz skorjaste cevke.

Tisti del »duše«, ki sega do zareze a, gladko odreži (imenuje se pisek) in ga tako obreži, da bo med njim in skorjo prazen prostor v ustniku pri točki b, da more vpihani zrak uhajati skozenj in tako povzročiti glas. Če držiš »dušo« pri točki c in jo premikaš v cevko in iz nje, spreminjaš s tem glas svoje piščalke.

Če si se izvešbal v izdelavi piščalk iz tankih vrbovih vejic, poskusi napraviti debelejšje in tudi daljše. Piščal pa se kmalu posuši in ne piska več, če jo čez noč dobro ne namočiš.

Poskusi svojo srečo in zapiskaj si veselo na svojo piščal! Če pa se ti ta umetnost ne posreči, pojdi v vas in vprašaj prvega pastirčka za svet. Boš videl, kako on zna to copernijo!

REŠITEV UGANKE IZ 6. ŠTEVILKE:

1. Iz dveh mirnih psičkov napravim dva nemirna in poskočna s štirimi potezami takole:

